

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ЧЕРНІГІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»**

ЖИТАР Максим Олегович

УДК 336.76(043.3)

**ФІНАНСОВА АРХІТЕКТУРА ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ: ТЕОРЕТИКО-
МЕТОДОЛОГІЧНІ ДОМІНАНТИ ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ**

**Спеціальності: 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит
08.00.03 – економіка та управління національним господарством**

**АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
доктора економічних наук**

Чернігів – 2021

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Національному університеті «Чернігівська політехніка» Міністерства освіти і науки України.

Науковий консультант: доктор економічних наук, професор
Мельник Віктор Миколайович,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»
Міністерства освіти і науки України,
професор кафедри фінансів.

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, доцент
Бойко Антон Олександрович,
Сумський державний університет
Міністерства освіти і науки України,
доцент кафедри економічної кібернетики;

доктор економічних наук, професор
заслужений економіст України
Бондарук Таїсія Григорівна,
Національна академія статистики, обліку та аудиту
Державної служби статистики України,
завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування;

доктор економічних наук, професор
Сідельникова Лариса Петрівна,
Херсонський національний технічний університет
Міністерства освіти і науки України,
завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування.

Захист відбудеться «19» лютого 2021 р. об 11⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 79.051.04 у Національному університеті «Чернігівська політехніка» за адресою: 14035, м. Чернігів, вул. Шевченка, 95, ауд. 335.

З дисертацією можна ознайомитися в бібліотеці Національного університету «Чернігівська політехніка» за адресою: 14035, м. Чернігів, вул. Шевченка, 95.

Автореферат розісланий «15» січня 2021 р.

**Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради,
доктор економічних наук, професор**

В. В. Виговська

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Суттєве нарощення обсягів фінансових ресурсів, що акумулюються у фінансовій системі України, фінансова децентралізація, делегування частини функцій макроекономічної стабілізації до міжнародних інституцій, посилення залежності від зовнішніх запозичень, необхідність збільшувати рівень антикризової підтримки населення та суб'єктів господарської діяльності в умовах пандемії зумовили ускладнення будови фінансової архітектури та модернізацію наявних і появу нових інструментів регулювання розвитку національної економіки, забезпечення адаптивності складових фінансової архітектури до умов фінансової глобалізації. За цих умов, актуалізується необхідність теоретико-методологічного переосмислення особливостей формування фінансової архітектури національної економіки та розроблення науково-практичних рекомендацій щодо забезпечення її ефективного розвитку в умовах глобальних фінансових трансформацій.

Різні теоретичні та методологічні аспекти формування фінансової архітектури економічних систем знайшли свій розвиток у наукових працях М. Барклі, Г. Брауна, Р. Брейлі, С. Брігхема, А. Вагнера, М. Голдштейна, Г. Демсеца, Т. Долгоп'ятової, Р. Ентова, К. Еєберга Й. Зонненфельса, І. Івашківської, Р. Капелюшнікова, М. Кокоревої, Б. Коласа, Р. Ла Порта, Ф. Лопеса де Силанеса, С. Маєрса, К. Сміта, А. Степанову, Д. Фінерті, Дж. Ван Хорна, А. Шляйфера та інших. Серед вітчизняних науковців, які досліджували проблеми розбудови та функціонування фінансової архітектури національної економіки, слід відзначити наукові розвідки наступних: Г. Азаренкової, О. Барановського, Н. Бичкової, М. Білика, І. Бланка, А. Бойка, Т. Бондарук, В. Виговської, Н. Виговської, А. Гриценка, В. Євдокимова, І. Зятковського, М. Кужелева, О. Лактіонової, І. Лук'яненко, В. Маргасової, В. Мельника, С. Онишко, А. Поддєрьогіна, Б. Самородова, Л. Сідельникової, О. Сосновської, О. Терещенка, В. Федосова, Л. Федулової, Л. Шинкарук, І. Школьник, С. Юрія та інших.

Наукові здобутки дослідників мають високу теоретичну та прикладну цінність, проте слід зазначити, що частина питань окресленої проблематики залишаються недостатньо висвітленими та потребують наукового переосмислення. Так, нові реалії розбудови фінансової архітектури вітчизняної економіки формують потребу обґрунтування належного теоретико-методологічного інструментарію. Важливим є висвітлення внутрішніх і зовнішніх взаємозв'язків між структурними компонентами фінансової архітектури як цілісного комплексу, з урахуванням відповідних властивостей, що дозволить визначити ступінь її стійкості у динаміці розвитку. Подальшої аргументації вимагають шляхи модернізації фінансової архітектури під впливом глобальних фінансових перетворень у розрізі структурних складових. Удосконалення потребують методичні підходи до оцінки ефективності будови та функціонування фінансової архітектури як інституційної матриці національної фінансової системи тощо.

Зазначене свідчить про актуальність дисертаційної роботи та обумовило визначення її мети, завдань, об'єкту і предмету дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота виконана відповідно до плану науково-дослідних робіт:

– Чернігівського національного технологічного університету МОН України за темами: «Стратегічні пріоритети та механізми забезпечення інноваційного розвитку базових галузей національного господарства» (№ державної реєстрації 0118U004407), у межах якої автором удосконалено науково-методичний підхід до комплексної оцінки розвитку фінансової архітектури національної економіки; «Теоретико-прикладні аспекти фінансових стимулів розвитку суб'єктів господарювання в умовах нестаціонарної економіки» (№ державної реєстрації 0118U004408), де автором розглянуто науково-методичні концепти щодо оцінки рівня адаптивності фінансової архітектури національної економіки до умов фінансової глобалізації, які репрезентують послідовність дій, спрямованих на розширення фінансового потенціалу національної економіки; «Теоретико-прикладні аспекти формування фінансово-економічної безпеки різних суб'єктів господарювання в період інтеграції в економічний простір Європейського Союзу» (№ державної реєстрації 0117U005504), у межах якої автором обґрунтовано перспективні напрямки регулювання розвитку фінансової архітектури національної економіки;

– Університету державної фіскальної служби Міністерства фінансів України за темою: «Фінансові інструменти регіонального розвитку в Україні в умовах децентралізації» (№ державної реєстрації 0116U008349), у межах якої дисертантом розроблено методичний інструментарій оцінки адаптивності фінансової архітектури економіки України до умов фінансової глобалізації.

Мета і завдання дослідження. Мета дисертаційної роботи полягає в обґрунтуванні теоретико-методологічних засад формування фінансової архітектури національної економіки та науково-практичних рекомендацій щодо забезпечення її ефективного розвитку в умовах глобальних фінансових трансформацій.

Для досягнення вказаної мети в роботі поставлено такі завдання:

– розвинути теоретичні підходи до трактування змісту фінансової архітектури економіки та розкрити її роль у реалізації вектору економічного розвитку держави;

– виявити особливості інституційного забезпечення фінансової архітектури економіки;

– висвітлити концептуальний базис сучасної парадигми формування та розвитку фінансової архітектури економіки;

– поглибити методологічне підґрунтя дослідження фінансової архітектури національної економіки;

– обґрунтувати методичний підхід до комплексної оцінки розвитку фінансової архітектури економіки;

- виявити та систематизувати ключові фактори впливу фінансової глобалізації на національну фінансову архітектуру економіки;
- охарактеризувати властивості та тенденції функціонування фінансової архітектури економіки України;
- визначити специфіку державної політики щодо розбудови фінансової архітектури економіки України;
- обґрунтувати базові пріоритети розвитку національної економіки України;
- запропонувати методичний інструментарій оцінки адаптивності фінансової архітектури економіки України до глобальних фінансових трансформацій;
- розвинути наукові засади щодо формування механізму забезпечення адаптивності фінансової архітектури економіки України до глобальних фінансових трансформацій;
- окреслити шляхи підвищення ефективності функціонування фінансової архітектури економіки України.

Об'єктом дослідження є система економічних відносин, які виникають у процесі формування та функціонування фінансової архітектури національної економіки.

Предметом дослідження є теоретичні, методологічні та практичні підходи щодо формування та розвитку фінансової архітектури економіки України в умовах глобальних фінансових перетворень.

Методи дослідження. У роботі було застосовано сукупність методів, які базуються на сучасних теоретичних та методологічних підходах, що надало можливість забезпечити концептуальну єдність дійсного дослідження, зокрема: *системний та структурний аналіз* – використано при розкритті сутності фінансової архітектури; *порівняльний та факторний аналіз* – при вивченні динаміки інституційних змін у процесі формування фінансової архітектури вітчизняної економіки; *логічне узагальнення та історичний аналіз* – для висвітлення ключових положень сучасної парадигми формування фінансової архітектури з огляду на тренди фінансової глобалізації; *економіко-математичне моделювання* – при прогнозуванні майбутніх властивостей та векторів розвитку фінансової архітектури національної економіки, в тому числі у розрізі її структурних компонентів; *математично-статистичний* – у процесі аналізу та узагальнення статистичних даних; *графічної візуалізації* – для унаочнення інформації тощо.

Інформаційну базу дослідження становили законодавчі та нормативно-правові акти з питань функціонування фінансової системи України, статистичні та аналітичні матеріали Міністерства фінансів України, Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України, Державної фіскальної служби, Національного банку України, Державної служби статистики України, Державної казначейської служби України, Рахункової палати України, монографії, наукові статті вітчизняних і зарубіжних вчених з проблематики

дисертаційної роботи, результати власних наукових та аналітичних досліджень і розрахунків, інтернет-ресурси.

Наукова новизна одержаних результатів. Основні положення дослідження, що визначають наукову новизну одержаних результатів, які є особистим здобутком автора та виносяться на захист, полягають у наступному:

вперше:

– побудовано методологічний конструкт дослідження фінансової архітектури національної економіки, який розгорнуто у предметній області коеволюційної парадигми та розкриває вплив такої архітектури на розвиток національної економіки в конфронтаційних умовах з висвітленням філософського, загальноекономічного та спеціалізованого аспектів послідовного вирішення методологічних й практичних завдань розбудови фінансової архітектури національної економіки з огляду на набуття нею нових властивостей внаслідок глобальних фінансових та економічних трансформацій. Це створює наукову підоснову для подальших досліджень проблематики фінансової архітектури; (08.00.03)

– сформульовано вихідні концептуальні положення формування фінансової архітектури економіки України, які ґрунтуються на використанні системного, функціонального, процесного та синергетичного підходів та висвітлюють її структурну будову, контури державного регулювання, положення самоорганізації, саморозвитку й адаптації складових елементів, інструментарій забезпечення стійкості функціонування, змістовні характеристики взаємодії зі світовою фінансовою архітектурою. Зазначене дозволяє предметно орієнтувати теоретичні розробки стосовно трансформації фінансової архітектури економіки України з огляду на зміну стратегічних орієнтирів функціонування; (08.00.08)

– обґрунтовано теоретико-методологічні засади оцінки рівня адаптивності фінансової архітектури національної економіки до умов глобальної фінансової трансформації, які ґрунтуються на розрахунку показників адаптивності банківського сектору (монетарна компонента, ресурсна компонента, вартісна компонента, макроекономічна компонента), небанківських фінансових установ та фондового ринку. Запропонований підхід дозволить сформулювати рекомендації щодо визначення напрямів модернізації та змін фінансової архітектури національної економіки, окремих її компонент та фінансових інструментів реалізації економічної політики держави; (08.00.08)

– аргументовано методичний підхід до комплексного оцінювання стану фінансової архітектури національної економіки, який ґрунтується на методології таксономічного аналізу та надає можливість виявити потенціал змін фінансової архітектури у розрізі таких напрямів: формування сприятливого інституційного та бізнес-середовища, забезпечення фінансової стабільності, надання якісних фінансових послуг банківськими та небанківськими установами, доступу до капіталу та фінансових ресурсів, а також дозволяє ідентифікувати проблеми, що супроводжують вказані процеси; (08.00.03 та 08.00.08)

удосконалено:

– концептуальні положення формування сучасної фінансової архітектури економіки, які, на відміну від наявних, розкривають чинники формування фінансової архітектури (об'єктивні та суб'єктивні), її специфічні властивості (фрактальність, багаторівневність, етапність, різноспрямованість, мікродинаміка, макродинаміка) та сутнісні характеристики (функціональний, структурно-організаційний, інституційний, спрямованість та історизм фінансового розвитку). Такі положення стають підґрунтям для дослідження організаційно-методичного забезпечення формування фінансової архітектури економіки України, визначення сучасних трендів її розвитку, представлення методичних підходів до аналізу трансформацій фінансової архітектури та аналізу впливу фінансової глобалізації на формування фінансової архітектури національної економіки; (08.00.03 та 08.00.08)

– науковий підхід до групування етапів фінансової глобалізації (зародковий, адаптаційний, розвитку, трансформаційний, політичний) та їх впливу на розвиток фінансової архітектури національної економіки в частині доповнення етапом цифровізації та сукупністю ознак впливу зовнішнього середовища (політична турбулентність, вирівнювання соціально-економічного розвитку, економічні кризи), що дозволило диверсифікувати науковий базис ідентифікації проблем розвитку фінансової архітектури на кожному етапі фінансової глобалізації та розробити рекомендації щодо їх вирішення; (08.00.03)

– теоретичний вимір особливостей державної політики щодо формування та розвитку фінансової архітектури економіки України за рахунок доповнення її сутнісних характеристик, відображення стратегічних векторів співпраці з міжнародними фінансовими інститутами, ідентифікації дисбалансів руху фінансових ресурсів в економіці України. Це стало основою для розробки пропозицій щодо удосконалення державного регулювання розвитку фінансової архітектури економіки України; (08.00.03)

– теоретичні положення формування механізму науково-методологічного забезпечення адаптивності фінансової архітектури економіки України до умов фінансової глобалізації, особливістю яких є обґрунтування принципів його розбудови (циклічності, комплексності, системності, збалансованості, проактивності, контрциклічності й маневреності) та виокремлення груп інструментів відновлення, розширення й консолідації потенціалу фінансової архітектури (правових, інституційно-організаційних, фінансових та обліково-аналітичних). Це сприятиме подальшій науковій розробці механізму забезпечення розвитку фінансової архітектури економіки України; (08.00.03)

набуло подальшого розвитку:

– трактування сутності таких понять: 1) «*фінансова архітектура економіки*», яку запропоновано розглядати як інституційну матрицю національної фінансової системи з чітко вибудованою конструкцією упорядкованих компонентів, функціональних взаємозв'язків між ними, пропорцій організаційних, фінансово-економічних та інституціональних відносин з урахуванням впливу змін зовнішнього середовища; сукупність

інститутів, норм, правил, законів, домовленостей тощо, за допомогою яких формуються відносини суб'єктів фінансово-економічної діяльності, що забезпечують ефективне функціонування та стійкість фінансової системи в динаміці; 2) «*стабільність фінансової архітектури*», що розглядається як стан, при якому забезпечується динамічна стійкість її конфігурації, ефективне функціонування структурних компонентів на усіх рівнях ієрархії із здатністю до абсорбування ендогенних і екзогенних шоків з подальшим нівелюванням їх наслідків. Такий підхід дозволив підвищити рівень аргументованості висновків щодо глибинного розуміння взаємозв'язків і взаємозалежності між усіма структурними компонентами фінансової архітектури національної економіки з урахуванням впливу зовнішнього середовища; (08.00.03 та 08.00.08)

– наукова аргументація доцільності використання системного та синергетичного підходів для обґрунтування принципів розбудови фінансової архітектури економіки (самоорганізації; холізму; автохтонності; універсалізму; інтегративності; конвергентності; комплексності; диверсифікованості). Це дозволило формалізувати структурні компоненти фінансової архітектури із характеристикою взаємозв'язків між ними, що сприяє підвищенню ефективності її формування та розвитку; (08.00.03)

– теоретичні погляди на основні характеристики фінансової архітектури економіки за рахунок ідентифікації її особливостей у розрізі ієрархічної будови (мегарівень, макрорівень, мікрорівень), структурної будови (економічна, організаційно-правова, інституційно-функціональна складові) та їх деталізацію. Це закладає базис для обґрунтування інституційних можливостей модернізації структурних компонентів фінансової архітектури економіки та вдосконалення взаємозв'язків між ними; (08.00.08)

– науково-методичний підхід до оцінки результативності функціонування фінансової архітектури економіки України, який на відміну від відомих напрацювань, передбачає розрахунок інтегрального показника та включає фінансові результати на рівні органів влади, суб'єктів господарювання та домогосподарств. Це дозволить вчасно приймати управлінські рішення щодо формування та розвитку фінансової архітектури національної економіки і підвищення результативності фінансової політики; (08.00.08)

– обґрунтування стратегічних домінант розвитку фінансової архітектури економіки України, які, на відміну від існуючих підходів, ґрунтуються на врахуванні досвіду макроекономічної та макрофінансової стабілізації в інших країнах та передбачають розробку заходів у наступних напрямках: зміцнення інститутів, що відповідають за фінансову та економічну безпеку держави; вдосконалення макропруденційного регулювання та приведення його норм до міжнародних стандартів; співпраця з міжнародними фінансовими інституціями для стабілізації та розвитку економічної системи країни; розширення джерел стабілізаційного фінансування вітчизняної економіки; модернізація інструментарію стабілізації грошово-кредитної сфери; стримування темпів інфляції; забезпечення валютної стабільності; кооптація нових інструментів фінансового регулювання та залучення фінансових ресурсів; бюджетна консолідація і формування сприятливого фіскального простору; усунення

зовнішньої розбалансованості. Це сприятиме підвищенню ефективності функціонування фінансової архітектури національної економіки. (08.00.08 та 08.00.03)

Практичне значення одержаних результатів полягає в доведенні основних наукових положень, викладених у дисертації, до рівня методичних розробок та практичних рекомендацій щодо формування та розвитку фінансової архітектури національної економіки. Запропоновані методологічні підходи та розроблені рекомендації знайшли застосування у практичній діяльності регіональних органів державної влади та використовуються у методичному забезпеченні навчального процесу закладами вищої освіти.

Окремі результати дисертаційної роботи прийняті до впровадження та використання низкою установ, що підтверджується відповідними довідками про впровадження, зокрема:

- Київською обласною державною адміністрацією прийняті до уваги розроблені наукові положення щодо оцінки фінансової архітектури економіки за рівнями ієрархії та використані у процесі підготовки та реалізації «Програми соціально-економічного та культурного розвитку Київської області на 2019 рік» (довідка № 11-18/6596/05/1-2019 від 12.11.2019 р.);

- Ірпінською міською радою Київської області у процесі розробки пропозицій щодо здійснення фінансового контролю за дотриманням вимог законодавства, що регламентує фінансові відносини на місцевому рівні (довідка № 19/20/3/3201 від 19.03.2020 р.);

- Одеською митницею Державної митної служби України при розробці пропозицій щодо вдосконалення організаційно-економічного забезпечення регулювання міжнародних фінансово-кредитних відносин (довідка № 7.10-1/1/13/2605 від 10.02.2020 р.);

- Державною податковою службою України у процесі формування рекомендацій щодо реалізації комплексної системи боротьби з відмиванням доходів, одержаних злочинним шляхом (довідка № 12827/6/99-00-16-01-06 від 09.04.2020 р.);

- Київським головним регіональним управлінням АТ КБ ПриватБанку при розробці пропозицій щодо розвитку інноваційних технологій, подолання інформаційної асиметрії між учасниками кредитних відносин (довідка № 05/02-КІ92 від 05.02.2020 р.);

- ПрАТ «Українська пожежно-страхова компанія» при вивченні інфраструктури страхового ринку України (довідка № 06/05-УПСК16 від 06.05.2020 р.).

Наукові розробки дисертанта використовуються у навчальному процесі Університету державної фіскальної служби України при викладанні дисципліни «Фінансова політика держави» (довідка № 3094/91-91-01-23 від 20.11.2019 р.) та Національного університету «Чернігівська політехніка» при викладанні дисциплін «Місцеві фінанси», «Національна економіка», «Бюджетна система» (довідка № 305/08-291 від 02.09.2020 р.).

Особистий внесок здобувача. Усі наукові положення, висновки й рекомендації, які виносяться на захист, одержані автором самостійно.

З наукових праць, опублікованих у співавторстві, у дисертації використано ідеї та положення, які є результатом роботи здобувача. Авторський внесок у працях, опублікованих у співавторстві, конкретизовано в списку публікацій.

Апробація результатів дисертації. Основні наукові положення дисертаційної роботи та практичні результати дослідження доповідалися та обговорювалися на 33 міжнародних, всеукраїнських науково-практичних конференціях, зокрема: «Проблеми та перспективи розвитку економіки, фінансів, обліку і права» (м. Полтава, 2020 р.); «Стратегічні пріоритети розвитку підприємництва, торгівлі та біржової діяльності» (м. Запоріжжя, 2020 р.); «Information Potential of Socia-economic Development of the State and Regions» (Польща, 2020 р.); «Менеджмент, аудит та фінанси: стан, проблеми та науково-економічний розвиток» (м. Дніпро, 2020 р.); «Бізнес, інновації, менеджмент: проблема та перспективи» (м. Київ, 2020 р.); «Інноваційні технології бізнесу, природокористування і туризму» (м. Чернігів, 2020 р.); «Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики» (м. Харків, 2020 р.); «Стратегія і практика інноваційного розвитку фінансового сектору України» (м. Ірпінь, 2020 р.); «Проблеми і перспективи сучасного розвитку фінансів, обліку та банківської діяльності» (м. Дніпро, 2020 р.); «Актуальні проблеми менеджменту, фінансів та публічного управління в сучасних глобалізаційних процесах» (м. Ірпінь, 2020 р.); «Національна безпека у фокусі викликів глобалізаційних процесів в економіці» (м. Київ, 2019 р.); «Управління розвитком підприємства в умовах динамічної ринкової кон'юнктури» (м. Київ, 2019 р.); «Стратегія розвитку України: фінансово-економічний та гуманітарний аспекти» (м. Київ, 2019 р.); «Фінансова система країни: тенденції та перспективи розвитку» (м. Одеса, 2019 р.); «Перспективи розвитку нової економічної системи на державному та регіональному рівнях» (м. Київ, 2019 р.); «Інклюзивний розвиток національної економіки: глобальні тенденції, можливості України та роль агропродовольчого сектору» (м. Київ, 2019 р.); «Інструменти регулювання національної економіки та національної безпеки в умовах сучасних глобальних викликів» (м. Хмельницький, 2019 р.); «Теорія та практика управління розвитком економіки» (м. Київ, 2019 р.); «Актуальні економічні, фінансові та правові питання в умовах євроінтеграції та глобальної конкуренції» (м. Ірпінь, 2019 р.); «Стратегічний потенціал державного та регіонального розвитку» (м. Маріуполь, 2019 р.); «Економіка підприємства: сучасні проблеми теорії і практики» (м. Одеса, 2019 р.); «Перспективні напрями розвитку економіки, обліку, фінансів та права: теорія і практика» (м. Полтава, 2019 р.); «Стратегія і практика інноваційного розвитку фінансового сектору України» (м. Ірпінь, 2019 р.); «Актуальні проблеми менеджменту та фінансів в сучасних глобалізаційних процесах» (м. Ірпінь, 2019 р.); «Інноваційні економічні механізми для розвитку підприємств, регіонів, країн» (м. Київ, 2019 р.); «Економічне зростання: стратегія, напрями і пріоритети» (м. Запоріжжя, 2019 р.); «Статистичне та експертно-аналітичне забезпечення управління сталим розвитком економіки і соціальної сфери. Сучасні комп'ютерні технології аналізу даних та статистики» (м. Чернігів, 2018 р.); «Стратегія розвитку агропромислового комплексу в умовах інтеграційних

процесів» (м. Київ, 2018 р.); «Трансформація національної економіки в контексті реалізації євроінтеграційної стратегії» (м. Миколаїв, 2018 р.); «Цифрова економіка: тренди та перспективи» (м. Тернопіль, 2018 р.); «Стратегічні пріоритети соціально-економічного розвитку в умовах інституціональних перетворень глобального середовища» (м. Одеса, 2018 р.); «Стратегія і практика інноваційного розвитку фінансового сектору України» (м. Ірпінь, 2018 р.); «Теоретична та практична концептуалізація розвитку фінансово-кредитних механізмів в умовах нової соціально-економічної реальності» (м. Ірпінь, 2017 р.).

Публікації. За результатами дисертації опубліковано 73 наукові праці, з них: 1 одноосібна монографія; 2 розділи у колективних монографіях; 37 статей у наукових фахових виданнях та виданнях, внесених до наукометричних баз даних; 33 праці апробаційного характеру. Загальний обсяг публікацій становить 43,7 друк. арк., особисто автору належить 35,4 друк. арк.

Структура та обсяг дисертації. Дисертаційна робота складається зі вступу, п'яти розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Загальний обсяг роботи становить 498 сторінок, основний текст викладено на 377 сторінках. Робота містить 28 таблиць та 38 рисунків. Список використаних джерел включає 334 найменування. Дисертація має 5 додатків на 40 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У вступі обгрунтовано актуальність теми дисертації, визначено зв'язок роботи з науковими темами, сформульовано мету, завдання, об'єкт, предмет і методи дослідження, розкрито наукову новизну, практичне значення і апробацію результатів.

У першому розділі – «**Теоретичні засади формування фінансової архітектури економіки**» – досліджено та узагальнено теоретичні погляди на сутнісні характеристики фінансової архітектури економіки; охарактеризовано особливості інституційного забезпечення фінансової архітектури економіки; здійснено наукову концептуалізацію формування та розвитку фінансової архітектури економіки.

За результатами аналізу наукової полеміки щодо трактування змістовно-функціональних характеристик дефініції «фінансової архітектури» було доведено, що її можна розглядати з одного боку, як інституційну матрицю національної фінансової системи з чітко вибудованою конструкцією упорядкованих складових компонентів, функціональних взаємозв'язків між ними, питомої ваги та пропорцій організаційних, фінансово-економічних та інституціональних відносин у загальній ємності національної економіки з урахуванням впливу змін зовнішнього середовища, а з іншого – як сукупність інститутів, норм, правил, законів, домовленостей тощо – соціальних, політичних, формальних і неформальних, за допомогою яких формуються відносини суб'єктів фінансово-економічної діяльності, що забезпечують ефективне функціонування та стійкість фінансової системи в динаміці розвитку. Представлене визначення дозволяє не обмежувати сферу

дослідження фінансової архітектури економіки конкретними аспектами фінансової системи, а надає можливості глибинного розуміння взаємозв'язків і взаємозалежностей між всіма її структурними компонентами та виражає відношення щодо їх внутрішньої будови, порядку й конфігурації розташування з урахуванням зв'язків із зовнішнім середовищем. Визначено структурні компоненти фінансової архітектури економіки та охарактеризовано взаємозв'язки між ними: за рівнями ієрархії (мегарівень, макрорівень, мікрорівень); за конфігурацією структурних компонентів (економічна будова, організаційно-правовий склад, інституційно-функціональний склад).

Сучасній фінансовій архітектурі економіки, із урахуванням визначених взаємозв'язків і взаємодій структурних компонентів, притаманна низка таких властивостей її побудови: *емерджентність* (ступінь не зведення властивостей архітектури до властивостей компонентів, з яких вона складається, зумовлює появу нових властивостей і якостей, які не притаманні складовим компонентам фінансової архітектури); *гомеостаз* (здатність зберігати значення сутнісних змінних архітектури в певних межах у взаємозв'язку із зовнішнім середовищем); *холістичність* (цілісність, єдність); *організованість* (полягає в порядку побудови архітектури та її функціонування); *функціональність* (прояв певних властивостей (функцій) при взаємодії із зовнішнім середовищем); *структурованість* (впорядкованість, певний набір компонентів фінансової архітектури з узгодженою системою зв'язків між ними); *синергія* (сумарний ефект, який полягає в тому, що при взаємодії двох або більше факторів їхня дія суттєво переважає ефект кожного окремого компонента у вигляді простої їх суми); *стійкість* (здатність фінансової архітектури протистояти зовнішнім кон'юнктурним впливам, від неї залежить тривалість її функціонування); *надійність* (властивість збереження порядку будови фінансової архітектури, незважаючи на усунення окремих її компонентів за допомогою їх заміни або дублювання); *здатність до адаптації* (гнучкість).

Структурно-функціональний зміст фінансової архітектури економіки та вибір вектору її розвитку перебувають під впливом, по-перше, механізму ринкового саморегулювання; по-друге, інструментів державного регулювання; по-третє, сукупності інститутів, що виражають інтереси тих чи інших верств суспільства. Структурованість простору фінансових взаємодій визначається фінансовою архітектурою як інституційною матрицею фінансової системи, під якою в сучасному інституціоналізмі розуміється історично сформована система базових інститутів, що регулюють функціонування основних суспільних сфер (економіка, політика, ідеологія тощо). Інституційне середовище впливає на фінансову архітектуру через: мотиви поведінки економічних суб'єктів; домінуючі відносини власності; характер правової системи; політичні та ідеологічні установки, що домінують у суспільстві; національні та морально-етичні особливості поведінкової реакції економічних суб'єктів тощо.

В роботі сформовано концептуальні положення щодо формування сучасної фінансової архітектури економіки (рис.1).

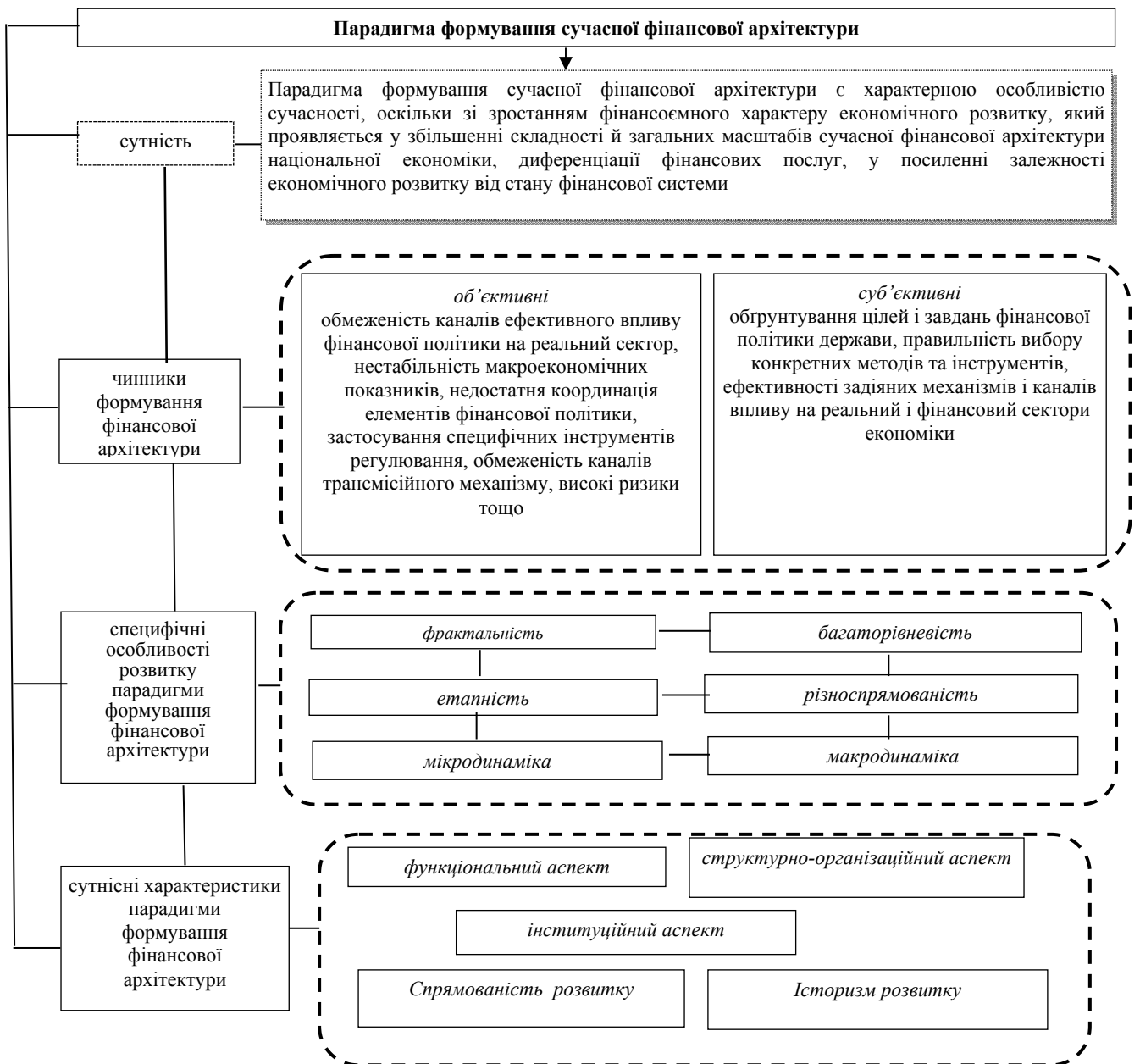

Рис. 1. Теоретична концептуалізація парадигми формування сучасної фінансової архітектури економіки (авторська розробка)

У другому розділі – «**Методологічні домінанти формування та розвитку фінансової архітектури національної економіки**» – розвинуто методологічні положення формування та розвитку фінансової архітектури національної економіки; запропоновано методичний підхід до комплексної оцінки розвитку фінансової архітектури економіки; висвітлено взаємозв'язок між нарощенням глобальних фінансових трансформацій та зміни будови фінансової архітектури економіки.

Фінансова архітектура економіки не розвивається ізольовано від змін фінансових відносин у національному та глобальному просторі. З метою формування наукових висновків щодо змістовних характеристик, логіки та особливостей розвитку такої архітектури у відповідь на появу нових умов її функціонування запропоновано консолідоване використання положень теорії коеволюції та інструментарію системного та синергетичного підходів. На цій

основі, в роботі запропоновано наукову концептуалізацію формування та розвитку фінансової архітектури економіки, яка графічно представлена на рис.2.

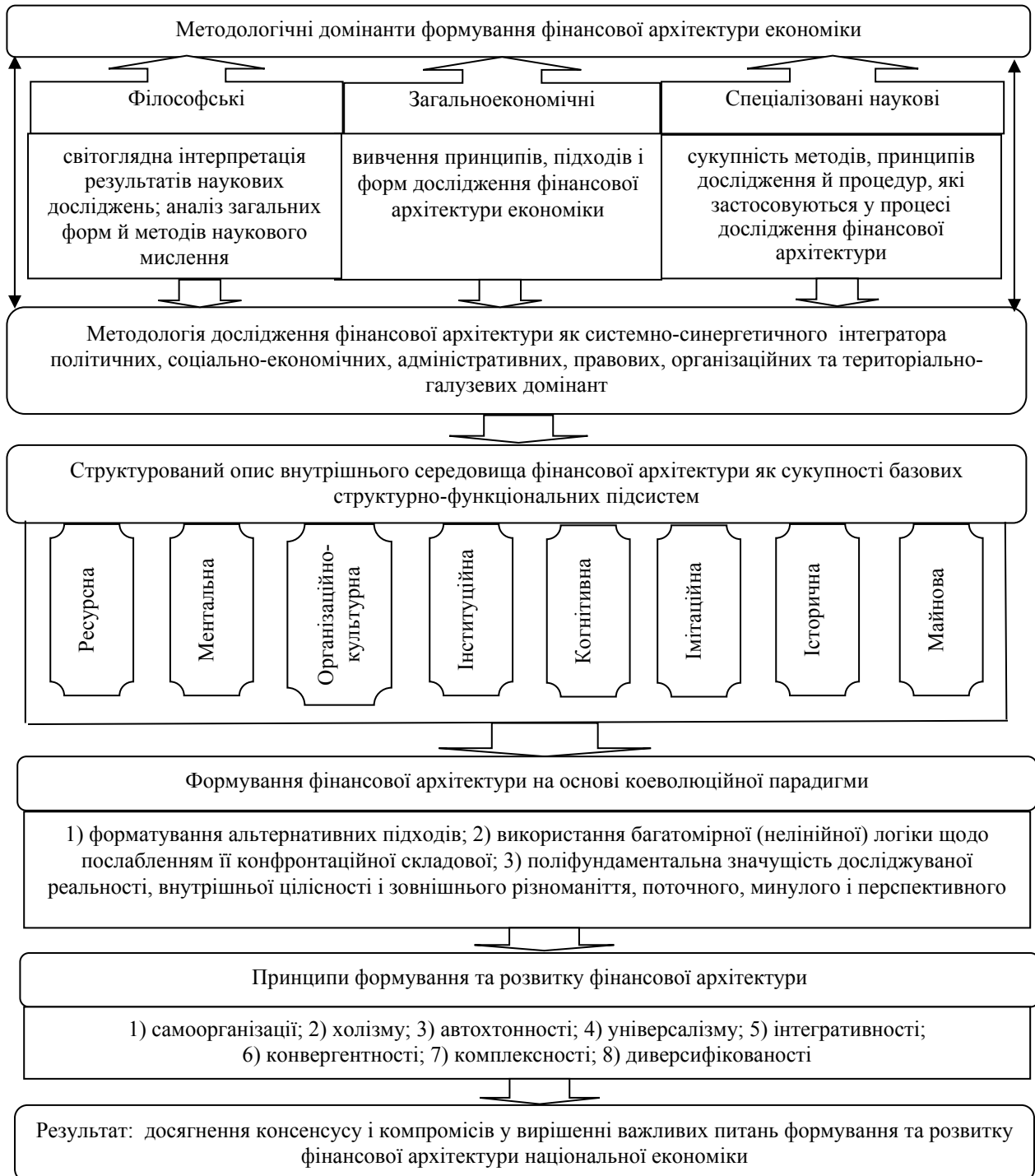

Рис. 2. Графічне представлення багатомірного уявлення про методологічні доміанти формування та розвитку фінансової архітектури національної економіки (авторська розробка)

Ідентифіковано основні особливості ієрархічної впорядкованості фінансової архітектури з позиції системного аналізу: 1. У силу закономірності комунікативності, яка проявляється не тільки між фінансовою архітектурою та

її зовнішнім середовищем, а й між рівнями ієрархії цієї архітектури, кожен рівень ієрархічної впорядкованості має складні відносини з вищим і нижнім рівнями. Кожен рівень ієрархії має властивість спрямованості в бік нижчого рівня, має характер автономного цілого (системи), з одного боку, а з іншого – спрямований до вузла (вершині) вищого рівня, проявляє властивості залежної частини (структурного компонента фінансової архітектури). 2. Найважливіша особливість ієрархічної впорядкованості як закономірності полягає в тому, що закономірність цілісності (тобто якісні зміни властивостей компонентів вищого рівня об'єднуються компонентами нижчого) проявляється в ній на кожному рівні ієрархії. При цьому об'єднання структурних компонентів у межах конфігурації ієрархічної структури фінансової архітектури призводить не тільки до появи нових властивостей у самої конфігурації й до об'єднання компонентів деяких своїх властивостей, але й до того, що кожен структурний компонент на різних рівнях ієрархії набуває нових властивостей, відсутніх у нього в ізольованому стані.

Встановлено, що методологія комплексної оцінки фінансової архітектури апелює до вимірювання ефективності функціонування фінансового сектору, насамперед фінансових ринків і фінансових інститутів.

Усе різноманіття методичних підходів до оцінки фінансової архітектури загалом зводиться до таких основних аспектів: по-перше, відповідна методика може бути комплексною або кількісною, орієнтованою на статистичні характеристики фінансової глибини, ефективності, стабільності тощо; по-друге, результат оцінки може бути представлений системою показників або інтегральним показником.

Запропоновано комплексний підхід до оцінки фінансової архітектури національної економіки шляхом кількісної оцінки стану її структурних компонентів за рівнями ієрархії, націлений на виявлення найважливіших факторів впливу. В основу вказаного підходу покладено інструментарій таксономічного аналізу. Коефіцієнти ієрархії запропоновано розраховувати за такими напрямками: 1) інституційне середовище – показники, що характеризують лібералізацію фінансового сектору, корпоративне управління, правові й регуляторні питання, виконання контрактів; 2) бізнес-середовище – показники, що характеризують ефективність людського капіталу, стан оподаткування, розвинутість інфраструктури та витрати на ведення бізнесу; 3) фінансова стабільність – показники, що характеризують ймовірність валютних криз, розгортання системних банківських криз та суверенних боргових криз; 4) фінансові послуги, що надаються банківськими установами – показники, що характеризують масштаби надання банківських послуг, розкриття фінансової інформації; 5) фінансові послуги, що надаються небанківськими установами – показники, що характеризують ІРО та діяльність у сфері М&А, страхування та сек'юритизацію; 6) фінансові ринки – показники, що характеризують його функціонування у розрізі окремих сегментів; 7) можливості акумуляції фінансових ресурсів – показники, що характеризують доступність фінансових ресурсів.

Доведено, що у сучасному інформаційно-технологічному суспільстві відбувається постійне поглиблення взаємозв'язків та взаємозалежностей між різними суб'єктами економічної діяльності, тому одним з основоположних питань у дослідженні цього явища є виявлення впливу глобальних фінансових трансформацій безпосередньо на самі фінансові інституції, інститути та зв'язки між ними, тобто на фінансову архітектуру загалом. Систематизовані позитивні (зростання обсягу зовнішньої торгівлі та ринків збуту продукції, що підвищує темпи економічного зростання країн; доступ до ресурсів інших країн (залучення інвестицій); зростання конкуренції; використання переваг міжнародного поділу праці; долучення до новітніх технологій; експансія національного капіталу на закордонні ринки) та негативні (асиметричність її результатів для різних груп країн; поглиблення рівня залежності країн, що в умовах нестабільності світової фінансової системи загрожує кожному суб'єкту економічних відносин; збільшення частки спекулятивних операцій при збільшенні масштабів транскордонного руху капіталу; зменшення податкових надходжень та рівня керованості фінансового сектору; банкрутство неконкурентоспроможних виробництв) аспекти впливу фінансової глобалізації на формування фінансової архітектури. Встановлено, що фінансова глобалізація є основним рушієм трансформацій фінансової архітектури. Ці процеси взаємопов'язані та взаємозалежні.

Збільшення кількості фінансових операцій та фінансових інструментів стає каталізатором формування нових фінансових інституцій та інститутів. Виділені п'ять етапів фінансової глобалізації: 1) зародковий, який зумовлений необхідністю переформатування фінансових установ до умов глобалізації; 2) адаптаційний – стабілізація стану фінансової сфери; 3) розвитку – активний вплив фінансової глобалізації на фінансову архітектуру; 4) трансформаційний – активне залучення та використання зовнішніх фінансових ресурсів; 5) політичний є наслідком політичних проблем в країні. Такий підхід дозволив виявити передумови формування шостого етапу фінансової глобалізації (цифровий) та, відповідного, нового етапу перебудови фінансової архітектури.

У третьому розділі – **«Оцінка розвитку фінансової архітектури економіки України»** – здійснено комплексний аналіз тенденцій розвитку фінансової архітектури економіки України; охарактеризовано стан фінансового ринку України; оцінено результативність функціонування фінансової архітектури економіки України.

Макроекономічне дослідження стану фінансової архітектури як єдиного цілого запропоновано проводити на основі показників, що характеризують обсяги, розподіл та використання фінансових ресурсів країни в розрізі її окремих складових. У найбільш узагальненому вигляді такими складовими фінансової архітектури є підсистеми, що являють собою згрупування однорідних за певними ознаками економічних суб'єктів, та сектори економіки, які на дещо нижчому рівні системи їх деталізують, конкретизують та доповнюють.

Проведений аналіз макроекономічних індикаторів розвитку фінансової архітектури України (табл. 1) у динаміці дозволив зробити наступний висновок,

що у вітчизняній економіці спостерігається рецесія, проявом якої є падіння виробництва. Зазначимо, приріст ВВП країни в абсолютних величинах за 2014-2019 роки майже удвічі є наслідком стрімкого підвищення цін. Також, спостерігається незначне скорочення реальних видатків державного бюджету України (з 71,6 % у 2007 р. до 69,7 % у 2018 р.), водночас збільшуються обсяги трансфертів місцевим бюджетам. Фінансова децентралізація в Україні зумовила зміни у структурних пропорціях та якісних характеристиках у системі публічних фінансів та ролі субнаціональної ланки у їх утворенні, розподілі та використанні.

Таблиця 1

Макроекономічні індикатори розвитку фінансової архітектури України

Показник	Рік								
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Номінальний ВВП, млрд грн	1,300	1,405	1,465	1,587	1,989	2,385	2,984	3,533	3,450
ВВП на душу населення, дол. США	3,590	3,873	3,969	3,095	2,135	2,199	2,640	3,060	2,736
Рівень безробіття	7,9	7,5	7,2	9,3	9,1	9,3	9,5	8,6	8,5
Реальний ВВП, % зміни	5,5	0,2	0,0	-6,6	-9,8	-2,4	2,5	3,3	4,0
Валові внутрішні інвестиції, % ВВП	17,6	9,0	16,9	14,2	13,5	15,5	15,8	15,5	18,6
Індекс споживчих цін, % зміни ПВЗ	4,6	-0,2	0,5	24,9	43,3	12,4	13,7	9,8	6,0
Сальдо рахунку поточних операцій, % ВВП	-6,3	-8,1	-9,2	-3,9	1,7	-1,5	-2,2	-3,6	-3,3
Експорт G&S, % ВВП	51,3	49,3	45,2	49,1	52,9	49,2	48,0	46,7	48,5
Імпорт G&S, % ВВП	57,5	57,4	53,8	52,5	54,7	55,4	55,8	55,8	52,7
Зовнішній борг, % ВВП	77,4	76,6	79,1	94,7	129,4	120,5	103,0	91,0	107,5
Міжнародні резерви, млрд дол. США	31,8	24,5	20,4	7,5	13,3	15,5	18,8	20,8	29,8
У місяцях імпорту наступного року	3,7	2,9	3,3	1,9	3,2	3,7	3,6	3,5	5,4
Доходи бюджету, % ВВП	30,7	31,7	30,2	28,7	32,8	32,8	34,1	33,5	39,00
Податкові надходження, % ВВП	25,7	25,7	24,2	23,2	25,5	27,3	27,8	27,9	34,8
Витрати бюджету, % ВВП	32,1	35,1	34,5	33,0	34,2	35,0	35,4	35,3	41,4
Поточні видатки, % ВВП	28,8	32,2	32,5	31,7	31,8	32,0	32,1	32,1	37,5
Капвитрати, % ВВП	3,2	2,9	2,0	1,3	2,4	3,1	3,3	3,2	3,1
Фіскальний баланс, % ВВП	-1,8	-3,6	-4,3	-4,5	-1,6	-2,3	-1,4	-1,9	-2,4
Консолідований дефіцит, у тому числі Нафтогаз, %	-4,4	-5,5	-6,7	-10,1	-2,1	-2,3	-1,4	-1,9	-2,4
Державний та гарантований борг, % ВВП	36,4	36,7	39,9	69,4	79,1	80,9	71,8	62,0	75,9

Джерело: розраховано автором на основі даних Державної служби статистики України та Державної казначейської служби України.

Найважливішими проблемними аспектами, які потребують врегулювання для забезпечення її розвитку є: зміцнення фінансів суб'єктів господарювання з метою посилення мотивацій до ефективної роботи, інвестиційної діяльності; модернізація інструментів фінансування діяльності бюджетних установ; реформа бюджетної системи; раціоналізація витрат бюджетних коштів, посилення контролю за їх цільовим використанням; зниження фіскального тиску; зменшення кількості й розмірів відрахувань у державні цільові фонди,

відокремлення їх від бюджету; раціональне використання коштів, залучених за допомогою державного кредиту, зміцнення довіри до державних цінних паперів.

Комплексний аналіз динаміки фінансового ринку у розрізі його сегментів протягом 2011-2019 рр. дозволив виокремити такі тенденції: висока концентрація виданих кредитів і зростання простроченої заборгованості за кредитами (сальдо рахунку поточних операцій, % ВВП за аналізований період окрім 2015 р. було від'ємним і у 2019 р. склало 3,3%); різке зростання портфелю цінних паперів та посилення залежності банківської системи від стану державного бюджету та спроможності держави своєчасно розраховуватись за своїми зобов'язаннями (витрати бюджету зростають швидшими темпами ніж доходи; державний та гарантований борг, % ВВП у 2019 р. порівняно із 2011 зріс на більше ніж у два рази); збереження чутливості банківської системи до курсових коливань; неспроможність вітчизняного фондового ринку до формування справедливих ринкових цін на фінансові інструменти, зростання боргового навантаження на бюджет та дефіцит ліквідності на внутрішніх ринках (фіскальний баланс, % ВВП мав від'ємне значення за аналізований період та коливався від 1,8% у 2011 р. до -2,4% у 2019 р.); відсутність державної підтримки та недосконалість нормативно-правового забезпечення регулювання фондового ринку тощо.

Складність проблем та різноманітність завдань, які постають перед фінансовою архітектурою економіки України визначили необхідність формування методичного підходу до оцінки результативності її функціонування, на основі розрахунку інтегрального показника, який охоплює характеристики фінансових результатів на рівні: *органів влади* (дефіцит/профіцит державного бюджету до ВВП; рівень перерозподілу ВВП через зведений бюджет; відношення обсягу державного та гарантованого державного боргу до ВВП; валові міжнародні резерви), *суб'єктів господарювання* (рівень капіталізації лістингових компаній; відсотки за кредитами; співвідношення недіючих кредитів до сукупних валових витрат; рентабельність активів підприємств), *домогосподарств* (частка грошових доходів в сукупних ресурсах домогосподарств; відношення середнього розміру пенсії за віком до середньомісячної номінальної заробітної плати; частка витрат на продукти харчування в сукупних витратах домогосподарств).

Розрахунок інтегрального показника рівня результативності функціонування фінансової архітектури економіки України (Z) проводиться на основі формули (1):

$$Z = y_{\text{effekt}_G} \cdot W_G + y_{\text{effekt}_F} \cdot W_F + y_{\text{effekt}_H} \cdot W_H \quad (1)$$

де y_{effekt_G} – загальний показник результативності фінансів органів влади, суб'єктів господарювання, установ та домогосподарств, значення W_G, W_F, W_H питома вага фінансової архітектури органів влади, суб'єктів господарювання, установ та домогосподарств у загальній фінансовій архітектурі економіки України.

На підставі значень показників функціонування фінансової архітектури та інформації про її склад було обчислено інтегральний показник результативності функціонування фінансової архітектури економіки України (рис. 3).

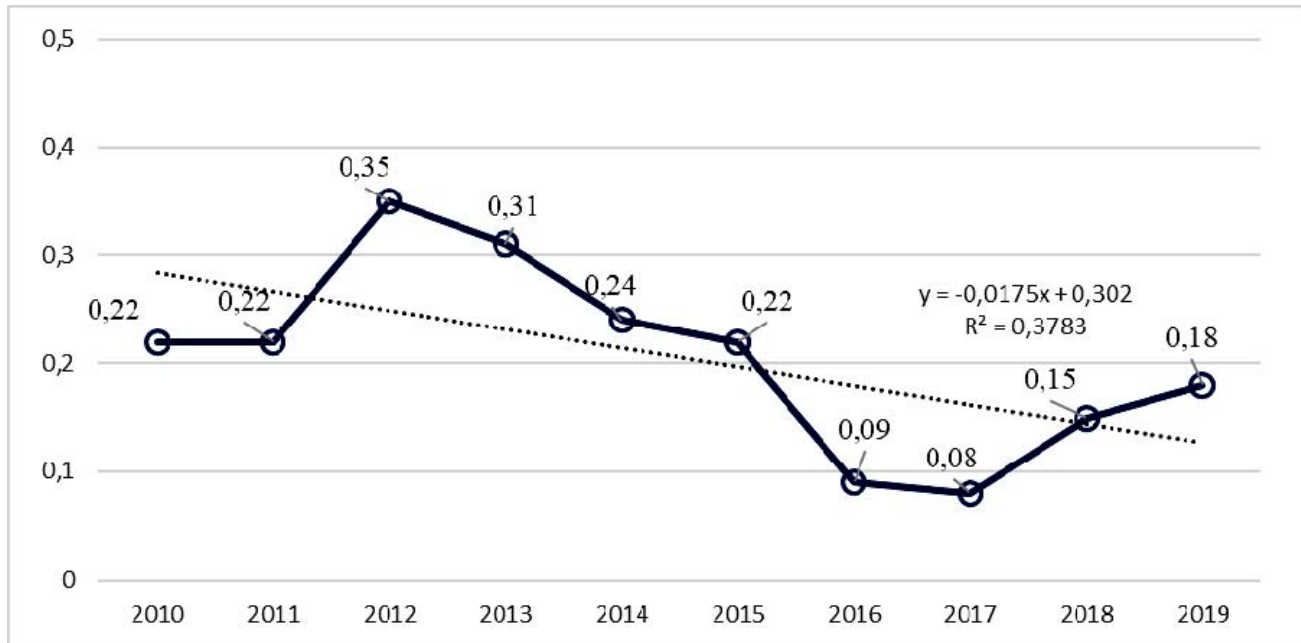

Рис.3. Динаміка інтегрального показника результативності функціонування фінансової архітектури економіки України у 2010-2019 роках

Джерело: розраховано автором.

Апробація науково-методичного підходу дала підстави стверджувати, що в період 2010-2014 рр. результативність функціонування фінансової архітектури економіки України перебувала на незадовільному рівні, а в 2015-2019 роках – на критичному, що затверджено невідповідністю основних показників результативності використання основних частин фінансової архітектури держави представленим значенням. За результатами оцінювання було визначено чинники зниження результативності функціонування фінансової архітектури економіки України у майбутніх періодах, зокрема:

- збереження тенденції невідповідності видатків державного бюджету його доходам (дефіцит державного бюджету був сталим на рівні 3,3 % від ВВП), збільшення обсягу державного боргу й доходів зведеного бюджету щодо ВВП, обмеженістю золотовалютних резервів, що зменшує темп економічного зростання;

- збереження високих ставок за кредитами, вагомої частки нефункціонуючих кредитів у сукупній сумі кредитів та падіння рівня капіталізації національного фондового ринку;

- зменшення середнього рівня обсягу пенсії за віком порівняно із середньомісячною номінальною середньою заробітною платою, разом зі збереженням високої частки витрат на продукти харчування та безалкогольні напої в загальних витратах домогосподарств, також частки грошових надходжень у сукупних ресурсах домогосподарств.

У четвертому розділі дисертації – «**Державна політика формування та розвитку фінансової архітектури економіки України**» – розвинуто аргументацію стратегічних векторів удосконалення державної політики розвитку фінансової архітектури національної економіки; розроблено концепцію регулювання розвитку фінансової архітектури національної економіки; обґрунтовано прагматику врегулювання дисбалансів руху фінансових ресурсів економіки України у контексті розвитку фінансової архітектури.

Лібералізація фінансових відносин є однією з головних характеристик нової світової економіки. Аналіз причин глобальної світової фінансової кризи дали підстави стверджувати, що неконтрольовані потоки тіньового капіталу, не пов'язані з реальною динамікою виробництва або торгівлі, спонукали до виникнення серйозних втрат для національних економік і призвели до розвитку світової фінансової кризи. У цьому контексті до основних стратегічних векторів державної політики розвитку фінансової архітектури національної економіки запропоновано віднести: посилення механізмів контролю за великими транскордонними фінансовими інститутами; проведення моніторингу діяльності агентств кредитного рейтингу; підвищення контролю за ліквідністю фінансових інститутів та фінансуванням ризиків; забезпечення підвищення прозорості та зменшення системних ризиків, які пов'язані з похідними та складними фінансовими інструментами; сприяння розробці стандартів розрахунку винагороди управлінцям фінансових інститутів, орієнтованих на зниження схильності до ризику. Тобто для забезпечення ефективної роботи національної фінансової архітектури, необхідна її відповідність таким параметрам: відкритість національного фінансового ринку для міжнародних постачальників фінансових послуг; дієвість контролю за процесом функціонування фінансової архітектури та моніторинг процесу підвищення її ефективності; відповідність Базельським принципам; формування дієвої системи депозитного страхування; покращення національного законодавства з питань банкрутства.

Історичний розвиток національної фінансової архітектури та окремих її сегментів ґрунтувався на концепціях, які розроблені в умовах низького рівня інтеграції таких сегментів. В більшості концепцій відсутні дієві механізми їх реалізації. В умовах фінансової кризи та глобалізації національної економіки концепції повинні мати практичну спрямованість, адже потрібне більш жорстке регулювання фінансового ринку. В роботі запропоновано концептуальні положення щодо регулювання розвитку фінансової архітектури економіки України (рис.4).

Визначено складові системи врегулювання дисбалансів руху фінансових ресурсів економіки України в контексті розвитку фінансової архітектури, дія якої спрямована на контроль за їх рівнем та своєчасне регулювання з метою подолання й попередження.

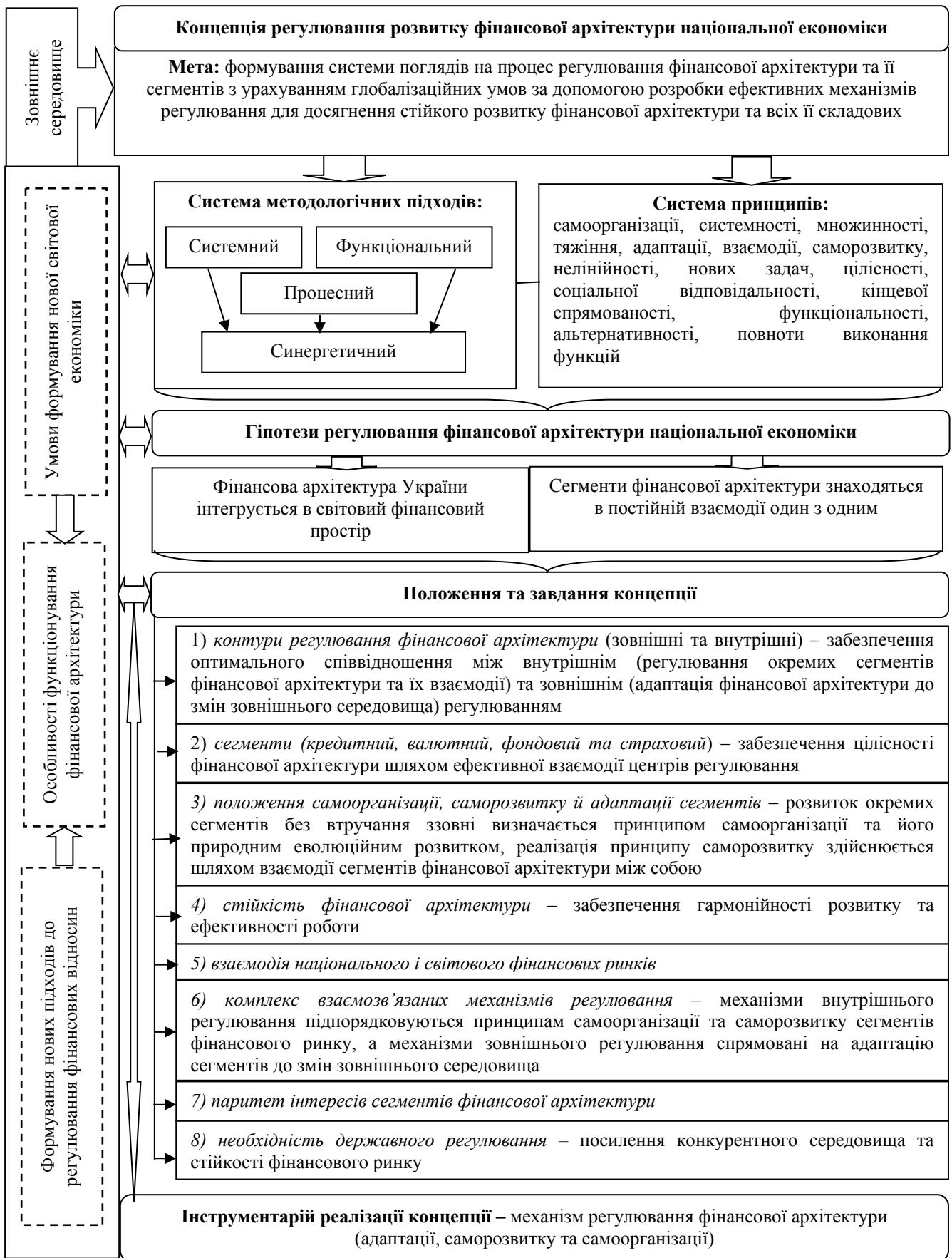

Рис.4. Основні складові концепції регулювання розвитку фінансової архітектури економіки України (авторська розробка)

Така система включає сукупність організаційно-функціональних підсистем, функціонування яких спрямовано на ідентифікацію характеру проблемної ситуації, її моделювання та вирішення: підсистема контролю за виникаючими дисбалансами руху фінансових ресурсів (відповідає за результативний контроль над недопущенням проявів дисбалансів в національній економіці; використовуються в контексті функціонування цієї підсистеми, зазвичай, наявні наукові підходи до запобігання проявам дисбалансів в економіці); контролю за накопиченими дисбалансами руху фінансових ресурсів (відповідає за результативний контроль рівня накопичених дисбалансів в національній економіці; використовуються в контексті функціонування такої підсистеми методичні підходи до оцінювання дисбалансів в економіці); регулювання дисбалансів руху фінансових ресурсів (відповідає за загальну результативність регулювання дисбалансів в економіці; забезпечує раціональність, дієвість, ефективність, релевантність, цілеспрямованість державного регулювання дисбалансів в економіці; використовуються в контексті функціонування цієї підсистеми, здебільшого інструменти державного впливу на дисбаланси). Розвиток цієї підсистеми виступає стратегічним напрямом регулювання дисбалансів руху фінансових ресурсів в економіці.

Представлені заходи регуляторної політики держави щодо розвитку фінансової архітектури економіки України у розрізі її сегментів: *кредитний* (1. Суттєво зменшити вплив іноземних банків на кредитний ринок за рахунок створення преференцій національним банкам. Такі дії нівелюють вплив негативних флуктуацій на зовнішніх ринках. 2. Проводити політику по мінімізації ризиків кредитних установ, що надалі дозволить зменшити банківську маржу та зменшувати облікову ставку НБУ. 3. Для зменшення вартості кредитних ресурсів, які стимулюють розвиток економіки, важливим є жорстке державне регулювання банківської маржі); *фондовий* (1. Для досягнення стійкості трендової компоненти важливим є стабілізація курсової вартості «блакитних фішок» та обсягів торгів загалом. 2. Посилення державного моніторингу за механізмами встановлення ринкової вартості цінних паперів задля запобігання здійснення спекулятивних операцій з ними); *валютний* (1. Політика досягнення паритету інтересів між експортерами та імпортерами. 2. Стабілізація кредитного ринку та укріплення валютного курсу шляхом зменшення облікової ставки. 3. Контроль за грошовою емісією, яка повинна підкріплюватися реальним сектором економіки країни. 4. Моніторинг діяльності уряду та НБУ для запобігання тіншових ігор з валютою та валютними резервами); *страховий* (1. Необхідною є розробка заходів для стимулювання розвитку національного страхового ринку).

У п'ятому розділі – **«Науково-прикладна концептуалізація домінант розвитку фінансової архітектури економіки України»** – обґрунтовано напрями підвищення ефективності функціонування фінансової архітектури економіки України; сформовано пропозиції щодо науково-методологічного забезпечення адаптивності фінансової архітектури економіки України до умов

фінансової глобалізації та запропоновано прикладний інструментарій щодо оцінки рівня такої адаптивності.

Реформування фінансової архітектури економіки України має ґрунтуватися на впровадженні ефективної системи фінансової стабілізації, яка має включати: реалізацію стабілізаційних програм та конкретних заходів щодо стимулювання і підтримки економічного зростання, визначення основних принципів щодо реформування глобальних інститутів у контексті запобігання майбутніх диспропорцій, формування механізмів у сфері протидії міжнародним фінансовим кризам і поетапного реформування відносин з МВФ.

Представлено стратегічні домінанти підвищення ефективності функціонування фінансової архітектури економіки України: 1. *Зміцнення інститутів, що відповідають за фінансову та економічну безпеку держави* (забезпечення захисту та реалізації прав власності; стійке забезпечення розвитку конкурентного середовища; удосконалення інституціональних і організаційно-економічних засад функціонування внутрішнього ринку; сприяння дотримання правил здорової конкуренції, дерегуляція і скасування недієвих та обтяжливих дозвільних процедур, відповідних процедур щодо припинення господарської діяльності). 2. *Вдосконалення макропруденційного регулювання та приведення його норм до міжнародних стандартів* (забезпечення інституціональної модернізації пруденційного нагляду за станом функціонування фінансової архітектури; забезпечення підвищення рівня комунікаційної політики держави). 3. *Розширення джерел стабілізаційного фінансування вітчизняної економіки* (реалізація дієвої монетарної політики; цілеспрямоване динамічне зниження вартості фінансових ресурсів; налагодження структури емісійного механізму). 4. *Стимування темпів інфляції* шляхом комплексного використання інструментів грошово-кредитної, структурної, податкової, конкурентної політик. 5. *Модернізація інструментарію стабілізації грошово-кредитної сфери* шляхом підвищення рівня капіталізації, ліквідності та якості активів банків. 6. *Забезпечення валютної стабільності* (відмова від використання штучної прив'язки гривні до долара США як антиінфляційного заходу; сприяння посилення передбачуваності курсової динаміки; підвищення прозорості процесу курсоутворення; удосконалення інструментів страхування валютних ризиків). 7. *Коаптація нових інструментів фінансового регулювання та залучення фінансових ресурсів* (забезпечення регулювання торгівлі цінними паперами з використанням певної інсайдерської інформації; розвиток ринку похідних фінансових інструментів). 8. *Бюджетна консолідація і формування сприятливого фіскального простору* для бізнесу. 9. *Усунення зовнішньої розбалансованості* шляхом послаблення фінансової залежності України від кон'юнктури світових ринків капіталу.

Запропоновано концептуальний підхід до формування механізму науково-методологічного забезпечення адаптивності фінансової архітектури економіки України до умов фінансової глобалізації (рис.5).

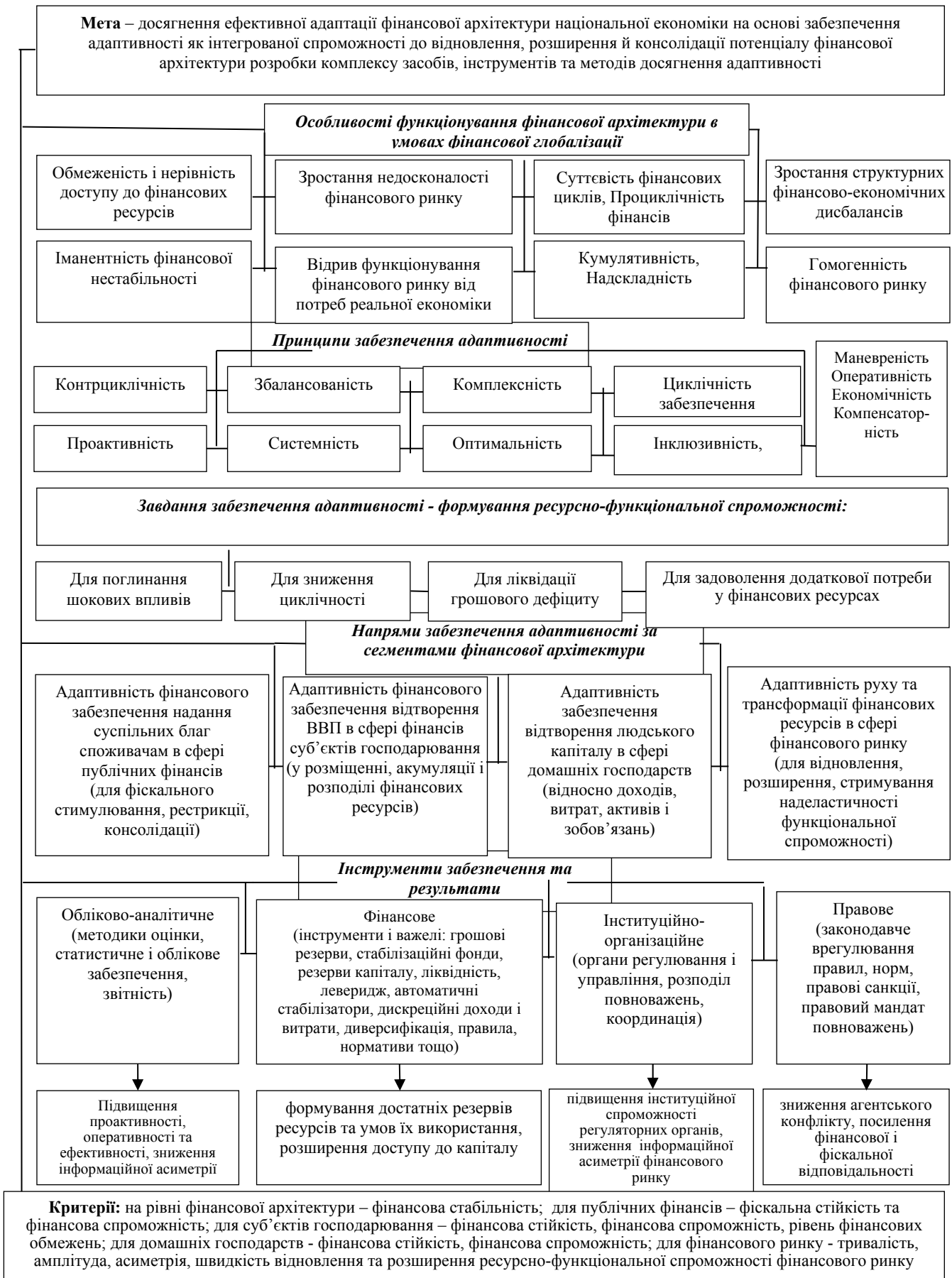

Рис. 5. Концептуалізація механізму науково-методологічного забезпечення адаптивності фінансової архітектури економіки України до умов фінансової глобалізації (авторська розробка)

У роботі сформульовано висновок про необхідність розробки методичного забезпечення оцінки рівня адаптивності фінансової архітектури в умовах фінансової глобалізації за допомогою математичного апарату інтегрального аналізу (рис.6).

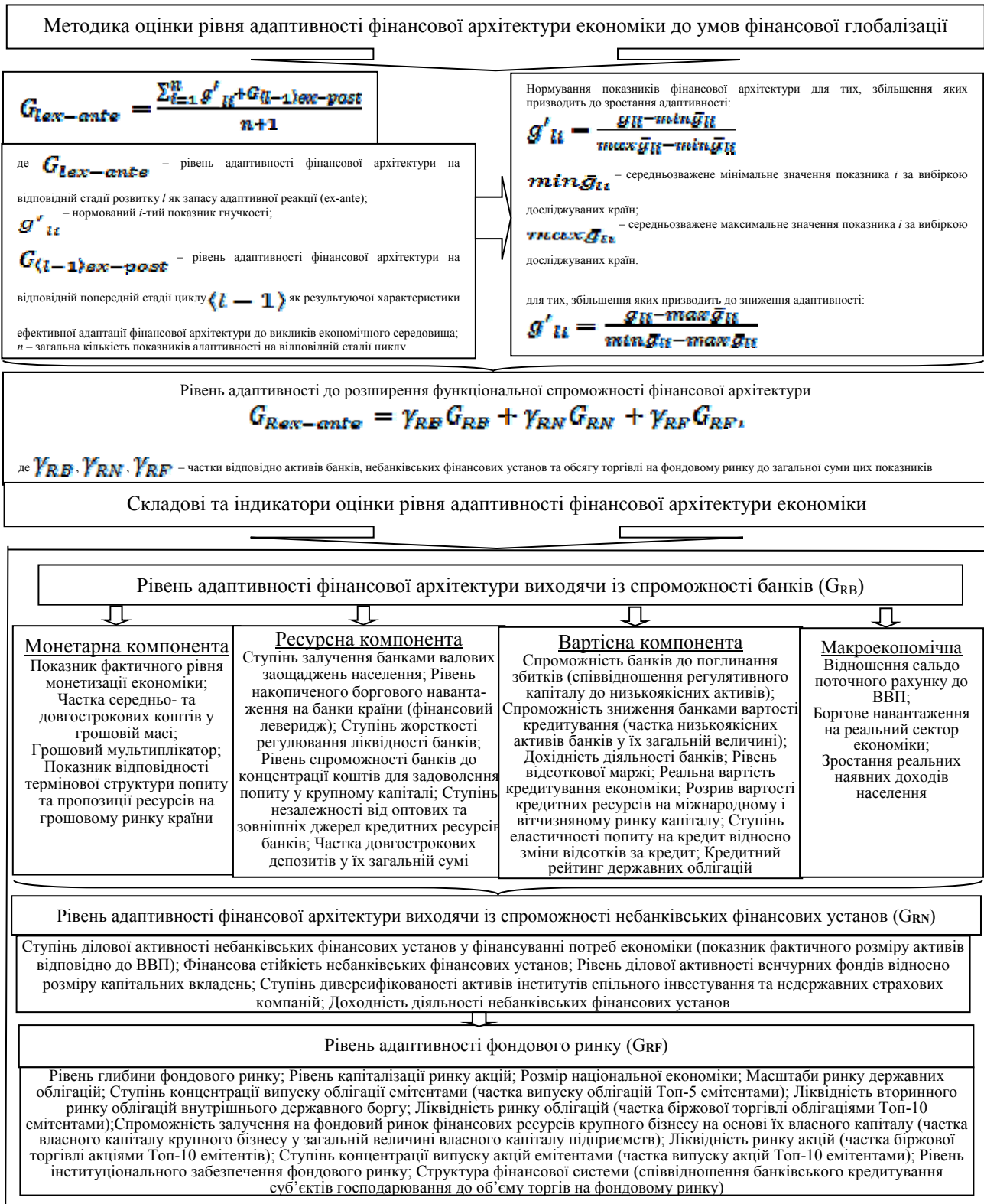

Рис.6. Структурна інтерпретація методичного підходу до оцінки рівня адаптивності фінансової архітектури економіки в умовах фінансової глобалізації (авторська розробка)

Було здійснено практичну апробацію розробленого методичного підходу, графічна інтерпретація результатів якої представлена на рис. 7.

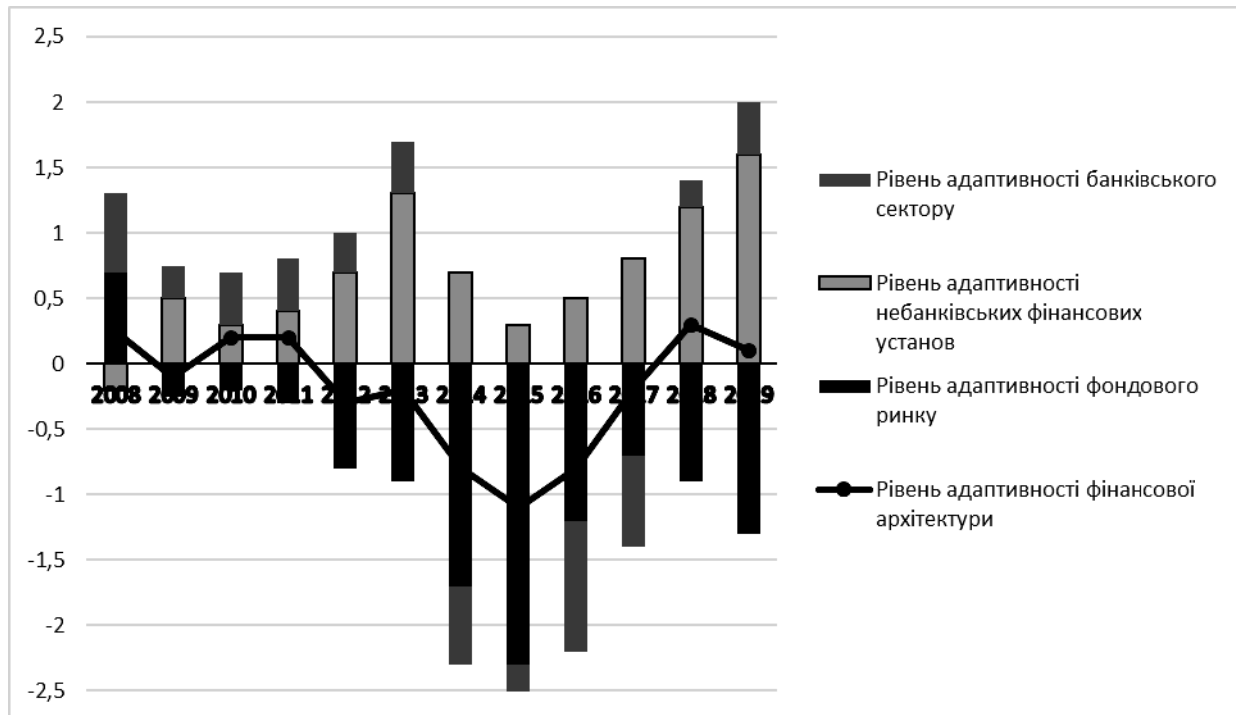

Рис. 7. Графічна інтерпретація результатів оцінки рівня адаптивності фінансової архітектури економіки України в умовах фінансової глобалізації

Джерело: побудовано автором.

Результати проведеного дослідження дозволили визначити основні напрями підвищення рівня адаптивності фінансової архітектури економіки України, а саме: забезпечення низького рівня інфляції на основі створення умов для нарощування пропозиції товарів і послуг через розвиток конкуренції; зміна структури джерел грошової пропозиції; покращання інвестиційного клімату, що забезпечить приплив іноземних інвестицій; підвищення норми накопичення, заохочення спрямування нагромаджених фінансових, технологічних та організаційних ресурсів на інноваційні цілі; запровадження системи збалансованих автономних фондів системи державних фінансів; оптимізація управління державним боргом шляхом встановлення та закріплення на законодавчому рівні граничних та оптимальних параметрів формування боргового навантаження для держави; оновлений курсовий режим, що забезпечить достатню гнучкість валютного курсу для забезпечення балансу між стимулюючим ефектом девальвації та стабілізуючим ефектом ревальвації; збалансування платіжного балансу.

ВИСНОВКИ

У дисертаційній роботі запропоновано нове вирішення важливої науково-практичної проблеми – обґрунтування теоретико-методологічних засад формування фінансової архітектури національної економіки та розроблення

науково-практичних рекомендації щодо забезпечення її ефективного розвитку в умовах нарощення глобальних фінансових трансформацій. Результати проведеного дослідження створюють підґрунтя для формулювання таких висновків:

1. Дослідження та узагальнення наукових підходів до розкриття сутності фінансової архітектури економіки створило необхідне теоретичне підґрунтя для формування авторської позиції щодо трактування її змісту. У розрізі теоретичної концептуалізації сутнісного наповнення фінансової архітектури запропоновано звернути увагу на її іманентну особливість, а саме, як аналогію мережевої структури з комплексом ендогенних і екзогенних зв'язків, яким властиві специфічні риси: послідовний збір, аналіз і обробка складовими елементами фінансової архітектури економічної інформації, встановлення правил, стандартів, загальноприйнятих алгоритмів дій у межах типових фінансово-економічних ситуацій.

2. Обґрунтовано інституційний вимір фінансової архітектури економіки, який розгорнуто через висвітлення її змісту як сукупності інституційних одиниць, які взаємодіють між собою та згруповані у відповідні інституційні сектори економіки. Виділено загальносистемні властивості фінансової архітектури економіки, зокрема: емерджентності, гомеостазу, холістичності, організованості, функціональності, структурованості, синергічності, стійкості, надійності, адаптивності. Показано необхідність побудови трирівневої конфігурації фінансової архітектури економіки з урахуванням формалізованої сукупності її структурних компонентів із характеристикою взаємозв'язків між ними.

3. Представлено концептуальний базис формування та розвитку фінансової архітектури економіки, яку репрезентовано через послідовне розкриття її сутнісного змісту, структурної будови, методів та інструментів забезпечення, методичних положень оцінювання ефективності її функціонування з виокремленням векторів впливу на економічний розвиток країни загалом. Представлено авторський підхід до обґрунтування чинників формування фінансової архітектури економіки та розкриття специфічних властивостей розвитку.

4. Сформовано методологічний базис формування фінансової архітектури економіки, які набули представлення через виокремлення відповідних принципів (самоорганізації; холізму; автохтонності; універсалізму; інтегративності; конвергентності; комплексності; диверсифікованості), розкриття структурно-функціональних складових, осмислення взаємозв'язків між ними, що дозволило встановити методологічно значимі доміанти розвитку такої архітектури, націлених на досягнення консенсусу у вирішенні важливих питань її функціонування.

5. Для комплексного оцінювання стану функціонування фінансової архітектури економіки України запропоновано методичний підхід, який передбачає розрахунок індексу фінансового розвитку на основі статистичних показників фінансового сектору, фінансових інститутів, фінансових ринків та стабільності фінансової архітектури. Впровадження такого підходу дозволяє сформувати необхідну інформацію для обґрунтування стратегічних заходів

щодо забезпечення стійкості такої архітектури з урахуванням перспектив нейтралізації проблемних аспектів.

6. У процесі дослідження впливу фінансової глобалізації на формування й функціонування фінансової архітектури національної економіки визначено ключові етапи фінансової глобалізації та породжені нею трансформації фінансової архітектури, зокрема: зародковий; адаптаційний; розвитку; трансформаційний; політичний; цифровий. Систематизовано позитивні та негативні аспекти впливу фінансової глобалізації на формування фінансової архітектури. Виявлено наявність зворотного зв'язку між фінансовою глобалізацією та фінансовою архітектурою, що визначається появою нових інституцій, які окрім контролю виконують низку окремих відповідних функцій, зокрема є осередком інформації для здійснення фінансових операцій, центром їх систематизації, сприяє поглибленню фінансової глобалізації, і в той же час, здатна гальмувати її за умов фінансової нестабільності та визначеності.

7. Для оцінювання результативності функціонування фінансової архітектури економіки України запропоновано методичний підхід, який передбачає застосування інструментарію інтегрального оцінювання для комплексного оцінювання результативності її основних складових. Впровадження такого підходу дозволяє сформувати актуальну інформацію, необхідну для прогнозування рівня розвитку фінансової архітектури економіки України й обґрунтування заходів щодо забезпечення її стійкості з урахуванням можливих змін у глобальних фінансових відносин. Апробація розробленого підходу дозволила з'ясувати подальше скорочення результативності функціонування фінансової архітектури економіки України та сформувати необхідне інформаційне підґрунтя для розробки ефективних механізмів її розвитку.

8. Сформовано сукупність пропозицій щодо вдосконалення державної політики формування та розвитку фінансової архітектури економіки України на основі визначення заходів і способів їх впровадження у наступних напрямках: посилення механізмів контролю за великими транскордонними фінансовими інститутами; проведення моніторингу діяльності агентств кредитного рейтингу підвищення контролю за ліквідністю фінансових інститутів та фінансуванням ризиків; забезпечення підвищення прозорості та зменшення системних ризиків сприяння розробці стандартів розрахунку винагороди управлінцям фінансових інститутів, орієнтованих на зниження схильності до ризику та інші.

9. Обґрунтовано концептуальні положення регулювання розвитку фінансової архітектури економіки України, яка базується на синергетичному підході та передбачає інтеграцію трьох складових розвитку, які орієнтовані на забезпечення саморозвитку, самоорганізації та адаптації національної фінансової архітектури. Визначені перспективи та переваги реалізації такої концепції, зокрема: наявність емпіричної складової, яка складається із сукупності механізмів регулювання фінансової архітектури; доведеність гіпотез щодо дієвості концепції (сегменти фінансової архітектури знаходяться в постійній взаємодії один з одним; фінансова архітектура України інтегрується у

світовий фінансовий простір); ефективне регулювання сегментів фінансової архітектури національної економіки та їх взаємодії.

10. Розроблено науково-методичний інструментарій оцінки рівня адаптивності фінансової архітектури економіки в умовах фінансової глобалізації на основі визначених напрямів оцінювання: рівень адаптивності фінансової архітектури у розрізі функціонування банківського сектору (монетарна компонента, ресурсна компонента, вартісна компонента, макроекономічна компонента); рівень адаптивності фінансової архітектури у розрізі функціонування небанківських фінансових установ. Визначено напрями підвищення рівня адаптивності фінансової архітектури економіки України в умовах фінансової глобалізації, серед яких: запровадження системи збалансованих автономних фондів системи державних фінансів; оптимізація управління державним боргом; покращання інвестиційного клімату; оновлений курсовий режим та інші.

11. Розвинуто наукові засади щодо формування механізму забезпечення адаптивності фінансової архітектури економіки України до глобальних фінансових трансформацій, які передбачають: вирішення питань фінансового забезпечення надання суспільних благ споживачам у сфері публічних фінансів (для фіскального стимулювання, рестрикції, консолідації); забезпечення відтворення ВВП в сфері фінансів суб'єктів господарювання (у розміщенні, акумуляції і розподілі фінансових ресурсів); відтворення людського капіталу в сфері домашніх господарств (відносно доходів, витрат, активів і зобов'язань); трансформації інструментів акумуляції ресурсів на фінансовому ринку.

12. Визначено стратегічні імперативи підвищення ефективності функціонування фінансової архітектури економіки України, серед яких: раціоналізація інноваційно-інвестиційної політики; налагодження пруденційного нагляду за станом функціонування фінансової архітектури; організація реалізації дієвої монетарної політики, орієнтованої на підвищення рівня монетизації і насиченості сучасної економіки кредитами; уникнення процесу монетизації дефіциту бюджету і профіциту платіжного балансу в контексті вдосконалення структури відповідного емісійного механізму та інші.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

Монографії:

1. Фінансова архітектура економіки України в умовах глобальних трансформацій: монографія / М. О. Житар. Чернігів: ЧНТУ, 2020. 352 с. (15,2 друк. арк.).

2. Rudenko O., **Zhytar M.**, Ananieva Y. Peculiarities of Applying the Methodology of Evaluation of the Financial Architecture of the National Economy. *Collective Monograph Association Agreement: Driving integrational Changes Vol. III, Accent Graphics Communications & Publishing, Canada, 2020. P. 201-209. (1,1 друк. арк.). Особистий внесок автора: визначені принципи та умови регулювання фінансової архітектури економіки. (0,6 друк. арк.).*

3. Sosnovskaya O., **Zhytar M.** Integral Valuation of the System Efficiency of Economic Security of the Enterprise. *Collective Monograph Association Agreement:*

Driving integrational Changes., Accent Graphics Communications Chicago, Illinois, USA, 2019 P. 109-121. (1,2 друк. арк.). *Особистий внесок автора: представлені властивості функціонування національної фінансової системи.* (0,8 друк. арк.).

Статті у наукових фахових виданнях та виданнях, внесених до наукометричних баз даних:

4. Marhasova V., Sakun O., **Zhytar M.** Speciality of Realization of Investment Resource of Structural Modernisation of Economy. *Revista TURISMO: Estudos e Práticas*, 2020. p. №1-8. [Міжнародна наукометрична база: Web of Science, Latindex, Clarivate Analytics, фахове видання] (0,6 друк. арк.). *Особистий внесок автора: представлені особливості фінансового регулювання інвестиційної політики.* (0,35 друк. арк.).

5. Житар М.О. Модернізація фінансової архітектури суб'єктів господарювання в Україні під впливом глобальних фінансових перетворень. *Бізнес Інформ*. 2020. № 4. С. 340-350. [Міжнародна наукометрична база: Ulrichsweb Global Serials Directory, Research Papers in Economics, Index Copernicus, Directory of Open Access Journals, Academic Journals Database, Research Bible, Open Academic Journals Index, OpenAIRE, Google Scholar, фахове видання] (0,54 друк. арк.).

6. Мельник В. М., Сосновська О. О., **Житар М. О.** Аналіз сучасних домінант кількісного виміру розвитку фінансової архітектури економіки України в розрізі публічних фінансів. *Бізнес Інформ*. 2020. №2. С. 358-370. [Міжнародна наукометрична база: Ulrichsweb Global Serials Directory, Research Papers in Economics, Index Copernicus, Directory of Open Access Journals, Academic Journals Database, Research Bible, Open Academic Journals Index, OpenAIRE, Google Scholar, фахове видання] (0,65 друк. арк.). *Особистий внесок автора: визначені стратегічні напрями удосконалення механізму регулювання розвитку фінансової архітектури економіки* (0,3 друк. арк.).

7. Halushchak I., Kuzheliev M., Melnyk V., Myhovych T., **Zhytar M.** Methodical Aspects of Evaluation of Financial Architecture of Economy. *WSEAS Transactions on Business and Economics*, Vol. 17, 2020, Art. №27, pp. 260-268. [Міжнародна наукометрична база: Scopus, Index Copernicus, фахове видання] (0,75 друк. арк.). *Особистий внесок автора: визначені особливості розвитку фінансової архітектури національної економіки.* (0,25 друк. арк.).

8. Samorodov B.V., Sosnovska O.O., **Zhytar M.O.**, Ananieva J.V. Methodical approach to the Quantification of Enterprise Financial Security Level. *Financial and credit activity: problems of theory and practice*, 2020. № 32. P. 269-277. [Міжнародна наукометрична база: Web of Science, Index Copernicus, фахове видання] (0,6 друк. арк.). *Особистий внесок автора: представлені домінанти розвитку фінансової системи країни.* (0,2 друк. арк.).

9. Мельник В.М., **Житар М. О.** Банківська система України у функціонуванні фінансового ринку. *Проблеми економіки*, 2020. № 1(43). С. 257-266. [Міжнародна наукометрична база: Ulrichsweb Global Serials Directory, Research Papers in Economics, Index Copernicus, Directory of Open Access Journals, Academic Journals Database, Research Bible, Open Academic Journals Index,

OpenAIRE, Google Scholar, фахове видання] (0,65 друк. арк.). *Особистий внесок автора: представлено стратегічні вектори розвитку банківського сектору в Україні* (0,3 друк. арк.).

10. Самородов Б.В., **Житар М.О.** Оцінка функціонування ринку цінних паперів України в умовах глобалізації. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка».*, 2020. № 16(44). С. 174-183. [Міжнародна наукометрична база: Index Copernicus, Google Scholar, фахове видання] (0,5 друк. арк.). *Особистий внесок автора: проведена оцінка функціонування ринку цінних паперів України* (0,3 друк. арк.).

11. Житар М.О. Оцінка функціонування страхового ринку України в умовах глобалізації. *Інфраструктура ринку.* 2020. № 41. С. 261-266. [Міжнародна наукометрична база: Index Copernicus, Google Scholar, фахове видання] (0,45 друк. арк.).

12. **Житар М.О.**, Сосновська О.О. Парадигма формування сучасної фінансової архітектури. *Проблеми економіки*, 2019. № 4 (42). С. 172-178. [Міжнародна наукометрична база: Ulrichsweb Global Serials Directory, Research Papers in Economics, Index Copernicus, Directory of Open Access Journals, Academic Journals Database, Research Bible, Open Academic Journals Index, OpenAIRE, Google Scholar, фахове видання] (0,4 друк. арк.). *Особистий внесок автора: визначені стратегічні доміанти формування та розвитку фінансової архітектури економіки України* (0,2 друк. арк.).

13. **Житар М.О.**, Сосновська О.О. Вплив фінансової глобалізації на формування фінансової архітектури. *Економіка і організація управління*, 2019. № 3 (35). С. 39-50. [фахове видання] (0,55 друк. арк.). *Особистий внесок автора: досліджено рівень впливу фінансової глобалізації на формування фінансової архітектури* (0,35 друк. арк.).

14. **Житар М. О.**, Ленкевич О. В. Франчайзинг як форма ведення бізнесу в Україні. *Бізнес Інформ*, 2019. № 9. С. 293–298. [Міжнародна наукометрична база: Ulrichsweb Global Serials Directory, Research Papers in Economics, Index Copernicus, Directory of Open Access Journals, Academic Journals Database, Research Bible, Open Academic Journals Index, OpenAIRE, Google Scholar, фахове видання] (0,45 друк. арк.). *Особистий внесок автора: ідентифіковані особливості розвитку франчайзингу в Україні* (0,25 друк. арк.).

15. Мельник В.М., **Житар М. О.** Роль, особливості та напрямки фінансової архітектури національної економіки. *Бізнес Інформ*, 2019. № 8. С.175-181. [Міжнародна наукометрична база: Ulrichsweb Global Serials Directory, Research Papers in Economics, Index Copernicus, Directory of Open Access Journals, Academic Journals Database, Research Bible, Open Academic Journals Index, OpenAIRE, Google Scholar, фахове видання] (0,5 друк. арк.). *Особистий внесок автора: визначені напрямки розвитку фінансової архітектури національної економіки* (0,3 друк. арк.).

16. Житар М. О. Фінансова архітектура національної економіки: конфігурація та структурні компоненти. *Проблеми економіки*, 2019. № 3 (41). С. 194-201. [Міжнародна наукометрична база: Ulrichsweb Global Serials Directory,

Research Papers in Economics, Index Copernicus, Directory of Open Access Journals, Academic Journals Database, Research Bible, Open Academic Journals Index, OpenAIRE, Google Scholar, фахове видання] (0,5 друк. арк.).

17. Житар М. О. Динаміка інституційних змін наднаціональних фінансових регуляторів. *Збірник наукових праць «Проблеми системного підходу в економіці»*, 2019. № 4 (72). С. 164-171. [Міжнародна наукометрична база: Google Scholar, Index Copernicus, фахове видання] (0,55 друк. арк.).

18. Мельник В.М., **Житар М.О.** Рівні ієрархії та динаміка змін фінансової архітектури. *Причорноморські економічні студії*, 2019. № 43. С. 144-150. [Міжнародна наукометрична база: Google Scholar, Index Copernicus, фахове видання] (0,45 друк. арк.). *Особистий внесок автора: проведена оцінка змін фінансової архітектури України (0,25 друк. арк.).*

19. Житар М. О. Сутність фінансової архітектури та її значення в теоретичній та практичній площинах сучасної фінансової науки. *Бізнес Інформ*, 2019. № 7. С. 8-13. [Міжнародна наукометрична база: Ulrichsweb Global Serials Directory, Research Papers in Economics, Index Copernicus, Directory of Open Access Journals, Academic Journals Database, Research Bible, Open Academic Journals Index, OpenAIRE, Google Scholar, фахове видання] (0,45 друк. арк.).

20. Kuzheliev M., Rekunenko I., Boldova A., **Zhytar M.** Modeling of structural and temporal characteristics in the corporate securities market of Ukraine. *Investment Management and Financial Innovations*. № 2. 2019. С. 260-269. [Міжнародна наукометрична база: Scopus, Index Copernicus, фахове видання] (0,5 друк. арк.). *Особистий внесок автора: представлені моделі розвитку фінансової архітектури в Україні (0,2 друк. арк.).*

21. Kuzhelev M.O., **Zhytar M.O.**, Stabias S.M., Nemsadze G.G. Analysis of the current state of the corporate securities market of Ukraine. *Financial and credit activity: problems of theory and practice*, 2019. № 2(29). P. 150-158. [Міжнародна наукометрична база: Web of Science, Index Copernicus, фахове видання] (0,55 друк. арк.). *Особистий внесок автора: проаналізовано стан фінансової системи в Україні (0,2 друк. арк.).*

22. Богріновцева Л.М., **Житар М.О.**, Чамор Г.С. Фінансова стійкість страхових компаній: управління ризиками. *Збірник наукових праць Університету державної фіскальної служби України*. 2019. № 1. С. 7-19. [Міжнародна наукометрична база: Google Scholar, Crossref, The European Reference Index for the Humanities and the Social Sciences, фахове видання] (0,6 друк. арк.). *Особистий внесок автора: обґрунтовані напрямки мінімізації ризиків страхових компаній (0,25 друк. арк.).*

23. Сосновська О.О., **Житар М. О.** Детермінанти побудови фінансової архітектоники підприємств зв'язку. *Бізнес Інформ*. 2019. №3. С. 192-198. [Міжнародна наукометрична база: Ulrichsweb Global Serials Directory, Research Papers in Economics, Index Copernicus, Directory of Open Access Journals, Academic Journals Database, Research Bible, Open Academic Journals Index, OpenAIRE, Google Scholar, фахове видання] (0,45 друк. арк.). *Особистий внесок*

автора: визначені детермінанти розвитку фінансової архітектури підприємств (0,3 друк. арк.).

24. **Житар М.О.**, Ананьєва Ю.В. Державна політика регулювання та стимулювання інвестиційної діяльності банків України. *Науковий Вісник Ужгородського університету, серія «Економіка»*. 2019. № 1 (53). С. 163-167. [Міжнародна наукометрична база: Google Scholar, Index Copernicus, фахове видання] (0,4 друк. арк.). *Особистий внесок автора: представлені стратегічні вектори державної політики стимулювання інвестиційної діяльності банків* (0,2 друк. арк.).

25. **Житар М.О.**, Ананьєва Ю.В. Особливості управління фінансовими результатами діяльності банківських установ. *Збірник наукових праць учених та аспірантів «Економічний вісник університету»*. 2019. № 40. 2019. С.134-140 [Міжнародна наукометрична база: Ulrichsweb Global Serials Directory, Google Scholar, Index Copernicus, фахове видання] (0,5 друк. арк.). *Особистий внесок автора: проведена оцінка діяльності банківських установ* (0,35 друк. арк.).

26. Сосновська О.О., **Житар М. О.** Аналіз методів оцінки рівня економічної безпеки підприємств. *Бізнес Інформ*. 2019. №1. С. 21–26. [Міжнародна наукометрична база: Ulrichsweb Global Serials Directory, Research Papers in Economics, Index Copernicus, Directory of Open Access Journals, Academic Journals Database, Research Bible, Open Academic Journals Index, OpenAIRE, Google Scholar, фахове видання] (0,4 друк. арк.). *Особистий внесок автора: проведена оцінка рівня економічної безпеки підприємств* (0,2 друк. арк.).

27. **Житар М.О.**, Зелінська В.С. Необанкінг: зарубіжний досвід та українська перспектива. *Збірник наукових праць Університету ДФС України*. 2019. № 2. С. 81-95. [Міжнародна наукометрична база: Google Scholar, Crossref, The European Reference Index for the Humanities and the Social Sciences, фахове видання] (0,7 друк. арк.). *Особистий внесок автора: представлені напрями адаптації світового досвіду у сфері розвитку необанкінгу в Україні* (0,5 друк. арк.).

28. Sosnovska O., **Zhytar M.** Financial architecture as the base of the financial safety of the enterprise. *Baltic Journal of Economic Studies*. Vol. 4. 2018. No. 4, Riga 2018. P. 334-340. [Міжнародна наукометрична база: Web of Science, Index Copernicus, фахове видання] (0,5 друк. арк.). *Особистий внесок автора: ідентифіковані проблеми формування національної фінансової архітектури* (0,25 друк. арк.).

29. Сосновська О.О., **Житар М.О.** Економічна безпека підприємства: сутність та ознаки забезпечення. *Облік і фінанси*. № 3 (81). 2018. С. 124-132. [Міжнародна наукометрична база: Google Scholar, Index Copernicus, фахове видання] (0,5 друк. арк.). *Особистий внесок автора: визначені детермінанти забезпечення економічної безпеки підприємств* (0,3 друк. арк.).

30. Житар М.О. Теоретичні засади фінансової архітектури економіки України. *Науковий Вісник Ужгородського університету, серія «Економіка»*.

2018. № 1 (51). С. 331-334. [Міжнародна наукометрична база: Google Scholar, Index Copernicus, фахове видання] (0,4 друк. арк.).

31. **Zhytar M.**, Nemsadze G. Economic content and components of the financial architecture of the corporation. *Fundamental and applied researches in practice of leading scientific schools*. 2018, Vol. 26 (2), P. 215-218. [фахове видання] (0,5 друк. арк.). *Особистий внесок автора: проведена оцінка функціонування ринку цінних паперів України (0,3 друк. арк.).*

32. Житар М.О. Концептуальні засади удосконалення механізму управління прибутком банку. *Збірник наукових праць Університету державної фіскальної служби України*. 2017. № 2. С. 167-179. [Міжнародна наукометрична база: Google Scholar, Crossref, The European Reference Index for the Humanities and the Social Sciences, фахове видання] (0,6 друк. арк.).

33. Житар М.О. Аналіз сучасного стану кредитної діяльності банків України. *Збірник наукових праць Університету державної фіскальної служби України*. 2017. № 1. С. 94-105. [Міжнародна наукометрична база: Google Scholar, Crossref, The European Reference Index for the Humanities and the Social Sciences, фахове видання] (0,5 друк. арк.).

34. **Житар М.О.**, Несадзе Г.Г. Концептуальні засади забезпечення фінансової архітектури корпорацій. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Економічні науки»*. № 24 ч.2, 2017. С. 89-92. [фахове видання] (0,4 друк. арк.). *Особистий внесок автора: представлені напрями забезпечення фінансової архітектури корпорацій (0,2 друк. арк.).*

35. **Житар М.О.**, Немсадзе Г.Г. Фінансова архітектура корпорації: сутність та компоненти. *Збірник наукових праць учених та аспірантів «Економічний вісник університету»*. 2017. № 33/2. С. 370- 374. [Міжнародна наукометрична база: Ulrichsweb Global Serials Directory, Google Scholar, Index Copernicus, фахове видання] (0,4 друк. арк.). *Особистий внесок автора: проведена оцінка функціонування фінансової архітектури корпорацій (0,2 друк. арк.).*

36. Кужелєв М.О., Жерліцин Д.М., **Житар М.О.** Формалізація динамічних взаємозв'язків між фінансовими показниками підприємства. *Незалежний аудитор*. № 16(II), 2016. С. 18-26. [Міжнародна наукометрична база: Google Scholar, Index Copernicus, фахове видання] (0,6 друк. арк.). *Особистий внесок автора: визначення динамічних взаємозв'язків між фінансовими показниками підприємства (0,2 друк. арк.).*

37. Житар М.О. Фондовий ринок та механізм його регулювання в умовах економічного розвитку країни. *Економіка та право*. 2016. № 2 (44). С. 112- 117. [Міжнародна наукометрична база: Google Scholar, Index Copernicus, фахове видання] (0,4 друк. арк.).

38. Житар М.О. Стан та перспективи розвитку фондового ринку в умовах фінансової нестабільності економіки України. *Економіка і організація управління*. 2016. № 1 (21). С. 93-101. [фахове видання] (0,5 друк. арк.).

39. Житар М.О. Методичні аспекти управління ризиками страхових компаній. *Аналітично-інформаційний журнал «Схід»*. 2016. Вип. 1(141). С. 13-17.

[Міжнародна наукометрична база: Ulrichsweb Global Serials Directory, Google Scholar, Index Copernicus, фахове видання] (0,45 друк. арк.).

40. Кужелев М.О., **Житар М.О.** Фінансова стійкість страхових компаній в умовах динамічного зовнішнього середовища. *Збірник наукових праць учених та аспірантів «Економічний вісник університету»*. 2016., № 29/1 С. 287-294. [Міжнародна наукометрична база: Ulrichsweb Global Serials Directory, Google Scholar, Index Copernicus, фахове видання] (0,5 друк. арк.). *Особистий внесок автора: проведена оцінка фінансової стійкості страхових компаній (0,35 друк. арк.).*

Опубліковані праці апробаційного характеру:

41. **Житар М.О.**, Овдієнко О.В. Деякі теоретичні аспекти фінансової безпеки держави. *Проблеми та перспективи розвитку економіки, фінансів, обліку і права*: зб. Міжнародної науково-практичної конференції (м. Полтава, 1 червня 2020 р.); Центр фінансово-економічних наукових досліджень, 2020. С. 33-35. (0,2 друк. арк.). *Особистий внесок автора: розроблені заходи забезпечення фінансової безпеки держави (0,1 друк. арк.).*

42. Житар М.О. Деякі аспекти світового ринку колективного інвестування. *Стратегічні пріоритети розвитку підприємництва, торгівлі та біржової діяльності*: зб. Міжнародної науково-практичної конференції (м. Запоріжжя, 14-15 травня 2020 р.); Національний університет «Запорізьська політехніка», 2020. С. 357-358. (0,1 друк. арк.).

43. Мельник В., **Житар М.** Структура ринку страхування життя в Україні. *Information Potential of Socia-economic Development of the State and Regions: International Scientific Conference* (Gromadka, Poland, 20th April); Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu, 2020. P. 58-61. (0,3 друк. арк.). *Особистий внесок автора: проведена оцінка фінансової стійкості страхових компаній (0,15 друк. арк.).*

44. **Житар М.О.**, Ананьєва Ю.В. Стратегічні напрями забезпечення фінансової стійкості підприємств в Україні. *Менеджмент, аудит та фінанси: стан, проблеми та науково-економічний розвиток*: зб. Міжнародної науково-практичної конференції (м. Дніпро, 23 травня 2020 р.); Науково економічна організація «Перспектива», 2020. С. 83-87. (0,3 друк. арк.). *Особистий внесок автора: напрями забезпечення фінансової стійкості підприємств в Україні (0,2 друк. арк.).*

45. Житар М.О. Деякі аспекти застосування методики оцінки фінансової архітектури економіки держави. *Бізнес, інновації, менеджмент: проблема та перспективи*: зб. I Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 23 квітня 2020 р.); КПП ім. Ігоря Сікорського, 2020. С. 170-171. (0,2 друк. арк.).

46. Житар М.О. Структура активів інститутів спільного інвестування. *Інноваційні технології бізнесу, природокористування і туризму*: зб. I Міжнародної науково-практичної конференції (м. Чернігів, 9 квітня 2020 р.); Чернігівський національний технологічний університет, 2020. С.28-31 (0,3 друк. арк.).

47. Житар М.О. Фінансова архітектура економіки України: вплив фінансової глобалізації. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*: матеріали VII Міжнародної науково-практичної конференції (20 березня 2020 р.). Х. :ХННІ ДВНЗ "УБС", 2020. file:///C:/Users/Max/AppData/Local/Temp/Rar\$EXa0.215/statti1/1.Zitar.pdf (0,2 друк. арк.).

48. Samorodov V.V., **Житар М.О.** Direction of the Selection of Methodological Approaches to Assessing the Financial Architecture of the Economy. зб. матеріалів III Міжнар. наук-практ.конф. *Стратегія і практика інноваційного розвитку фінансового сектору України* (м. Ірпінь, 26-27 березня 2020); Університет державної фіскальної служби України, 2020. С. 222-224. (0,2 друк. арк.). *Особистий внесок автора: проведена оцінка фінансової стійкості національної економіки (0,1 друк. арк.).*

49. **Житар М.О.**, Ананьєва Ю.В. Криптовалюта як новий фінансовий інструмент формування одного з етапів фінансової глобалізації. зб. матеріалів III Міжнар. наук-практ.конф. *Проблеми і перспективи сучасного розвитку фінансів, обліку та банківської діяльності* (м.Дніпро, 23 березня 2020); Університет імені Альфреда Нобеля, 2020. С. 37-39. (0,2 друк. арк.). *Особистий внесок автора: визначені перспективи використання криптовалюти в Україні (0,1 друк. арк.).*

50. Мельник В.М., **Житар М.О.** Етапи фінансової глобалізації та її вплив на фінансову архітектуру. зб. матеріалів VII Міжнар. наук-практ.конф. *Актуальні проблеми менеджменту, фінансів та публічного управління в сучасних глобалізаційних процесах* (м. Ірпінь, 19 березня 2020 р); Університет державної фіскальної служби України, Ірпінь, 2019. С. 214-216. (0,3 друк. арк.). *Особистий внесок автора: представлено етапи фінансової глобалізації та її вплив на фінансову архітектуру (0,2 друк. арк.).*

51. Житар М.О. Класифікація типів фінансової архітектури залежно від властивостей її побудови та специфіки взаємодії із зовнішнім середовищем. V Міжнародна наукова Інтернет-конференція «*Національна безпека у фокусі викликів глобалізаційних процесів в економіці*». Київ, 2019. С. 42-44. (0,2 друк. арк.).

52. Житар М.О. Підходи щодо системи оцінки фінансової архітектури економіки. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «*Управління розвитком підприємства в умовах динамічної ринкової кон'юнктури*». Київ, 2019. С. 73-76. (0,3 друк. арк.).

53. Житар М.О. Структурно-організаційний аспект розвитку фінансової архітектури економіки. Матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції «*Стратегія розвитку України: фінансово-економічний та гуманітарний аспекти*». Київ, 2019. С. 38-40. (0,3 друк. арк.).

54. **Житар М.О.**, Чамор Г.С. Вплив інновацій на формування фінансової безпеки підприємств. Матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції «*Фінансова система країни: тенденції та перспективи розвитку*». Острог, 2019. С. 107-109. (0,3 друк. арк.). *Особистий внесок автора:*

визначено вплив інновацій на формування фінансової безпеки підприємств (0,2 друк. арк.).

55. Житар М.О. Позитивні та негативні наслідки фінансової глобалізації на формування фінансової архітектури економіки. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції *«Перспективи розвитку нової економічної системи на державному та регіональному рівнях»*. Київ, 2019. С. 108-111. (0,3 друк. арк.).

56. Житар М.О. Деякі аспекти побудови методики оцінки фінансової архітектури економіки. *Інклюзивний розвиток національної економіки: глобальні тенденції, можливості України та роль агропродовольчого сектору*: зб. III міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 21-22 листопада 2019р.); Національний університет біоресурсів і природокористування України, 2019. С. 104-105. (0,1 друк. арк.).

57. Житар М.О. Конфігурація фінансової архітектури національної економіки. Міжнародна науково-практична конференція *«Інструменти регулювання національної економіки та національної безпеки в умовах сучасних глобальних викликів»*. Хмельницький, 2019. С. 10-11. (0,1 друк. арк.).

58. Житар М.О. Основні характеристики відображення змін сучасної фінансової архітектури економіки. Міжнародна науково-практична конференція *«Теорія та практика управління розвитком економіки»*. Київ, 2019. С. 170-172. (0,2 друк. арк.).

59. Житар М.О. Формування базису фінансової архітектури економіки в частині властивостей її побудови. *Актуальні економічні, фінансові та правові питання в умовах євроінтеграції та глобальної конкуренції*: зб. II міжнародної науково-практичної конференції (м. Ірпінь, 20 листопада 2019 р.); Університет державної фіскальної служби України, 2019. С. 40-42. (0,2 друк. арк.).

60. Житар М.О. Інституційний аспект розвитку фінансової архітектури економіки. Матеріали III міжнародної науково-практичної конференції *«Стратегічний потенціал державного та регіонального розвитку»*. Маріуполь, 2019. С. 92-94. (0,3 друк. арк.).

61. Житар М.О. Підходи щодо визначення терміну «фінансова архітектура економіки». Матеріали восьмої міжнародної науково-практичної конференції *«Економіка підприємства: сучасні проблеми теорії і практики»*. Одеса, 2019. С. 269-270. (0,2 друк. арк.).

62. Житар М.О. Властивості побудови фінансової архітектури економіки. Міжнародна науково-практична конференція *«Перспективні напрями розвитку економіки, обліку, фінансів та права: теорія і практика»*. Полтава, 2019. С. 49-50. (0,1 друк. арк.).

63. Житар М.О. Основні тенденції формування фінансової архітектури економіки. Міжнародна науково-практична конференція *«Стратегія і практика інноваційного розвитку фінансового сектору України»*. м. Ірпінь, 20-22 березня 2019. С. 274-276. (0,3 друк. арк.).

64. **Житар М.О.**, Чамор Г.С. Інноваційне забезпечення фінансової безпеки національної економіки. VI Міжнародна науково-практична інтернет-

конференція «Актуальні проблеми менеджменту та фінансів в сучасних глобалізаційних процесах». м. Ірпінь, 14 березня 2019. С. 220-222. (0,3 друк. арк.). *Особистий внесок автора: проведена оцінка фінансової безпеки національної економіки (0,2 друк. арк.).*

65. **Житар М.О.,** Ананьєва Ю.В. Сучасні проблеми інвестиційної привабливості економіки України. зб. матеріалів Міжнар. наук-практ.конф. *Інноваційні економічні механізми для розвитку підприємств, регіонів, країн* (м. Київ, 15-16 лютого 2019); Таврійський національний університет імені В.І. Вернадського, 2019. С. 99-101. (0,3 друк. арк.). *Особистий внесок автора: проведена оцінка інвестиційної привабливості економіки України (0,2 друк. арк.).*

66. **Житар М.О.,** Сосновська О.О. Особливості управління фінансовою безпекою підприємства. V Міжнародна науково-практична конференція «Економічне зростання: стратегія, напрями і пріоритети». м. Запоріжжя, 26 січня 2019. С. 94-96. (0,3 друк. арк.). *Особистий внесок автора: проведена оцінка управління фінансовою безпекою підприємства (0,2 друк. арк.).*

67. **Житар М.О.,** Саламаха Ю.В. Сучасні тенденції інноваційної діяльності на страховому ринку. IV Міжнародна науково-практична конференція «Статистичне та експертно-аналітичне забезпечення управління сталим розвитком економіки і соціальної сфери. Сучасні комп'ютерні технології аналізу даних та статистики». м. Чернігів, 5 грудня 2018. С. 127-129. (0,3 друк. арк.). *Особистий внесок автора: визначені тенденції інноваційної діяльності на страховому ринку (0,2 друк. арк.).*

68. **Житар М.О.,** Шевченко О.О. Механізми виходу українських компаній на європейський ринок. Матеріали IX Міжнародної науково-практичної молодіжної інтернет-конференції «Стратегія розвитку агропромислового комплексу в умовах інтеграційних процесів». – м. Київ, 24 листопада 2018. С. 60-63. (0,2 друк. арк.). *Особистий внесок автора: проведена оцінка фінансової стійкості страхових компаній (0,1 друк. арк.).*

69. **Житар М.О.,** Грушко Н.С. Вплив глобалізаційних процесів на розвиток міжнародної економіки. Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції «Трансформація національної економіки в контексті реалізації євроінтеграційної стратегії» м. Миколаїв, 9 листопада 2018. С. 29-31. (0,3 друк. арк.). *Особистий внесок автора: проведена оцінка впливу глобалізаційних процесів на розвиток міжнародної економіки (0,2 друк. арк.).*

70. **Житар М.О.,** Сосновська О.О. Напрями підвищення збалансованості фінансової діяльності підприємства в умовах цифровізації. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Цифрова економіка: тренди та перспективи» м. Тернопіль, 25 жовтня 2018. С. 74-76. (0,2 друк. арк.). *Особистий внесок автора: визначені напрями підвищення збалансованості фінансової діяльності підприємства (0,1 друк. арк.).*

71. **Житар М.О.** Стратегічні вектори розвитку економіки України. Матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції «Стратегічні пріоритети соціально-економічного розвитку в умовах інституціональних

перетворень глобального середовища». Одеса, 28-29 вересня 2018. С. 138-139. (0,2 друк. арк.).

72. Житар М.О. Сутність фінансової архітектури економіки України. Міжнародна науково-практична конференція «*Стратегія і практика інноваційного розвитку фінансового сектору України*». Ірпінь: Видавництво УДФСУ, 20-22 березня 2018. С. 285-286. (0,2 друк. арк.).

73. Житар М.О. Проблеми корпоративного управління в банках. «*Теоретична та практична концептуалізація розвитку фінансово-кредитних механізмів в умовах нової соціально-економічної реальності*». Ірпінь: Видавництво УДФСУ, 2017. С. 298-301. (0,3 друк. арк.).

АНОТАЦІЯ

Житар М.О. Фінансова архітектура економіки України: теоретико-методологічні домінанти формування та розвитку. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальностями 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит та 08.00.03 – економіка та управління національним господарством. – Національний університет «Чернігівська політехніка» МОН України. – Чернігів, 2021.

Дисертація присвячена вирішенню важливої наукової проблеми – обґрунтування теоретико-методологічних засад формування фінансової архітектури національної економіки та науково-практичних рекомендацій щодо забезпечення її ефективного розвитку в умовах глобальних фінансових трансформацій. Сутність фінансової архітектури економіки представлено через її трактування як; інституційної матриці національної фінансової системи з чітко вибудованою конструкцією упорядкованих складових компонентів; сукупності інститутів, норм, правил, законів, домовленостей тощо. Обґрунтовано теоретичні контури фінансової архітектури економіки з виокремленням формалізованої сукупності її структурних компонентів із характеристикою взаємозв'язків між ними.

Визначено методологічні засади формування та розвитку фінансової архітектури економіки. Запропоновано методичний підхід, який передбачає розрахунок індексу фінансового розвитку на основі статистичних показників фінансового сектору, фінансових інститутів, фінансових ринків та стабільності фінансової архітектури. Запропоновано підходи до регулювання розвитку фінансової архітектури економіки України. Визначені основні напрями вдосконалення механізму науково-методологічного забезпечення адаптивності фінансової архітектури економіки України до глобальних фінансових змін. Розроблено науково-методичний інструментарій оцінки рівня адаптивності фінансової архітектури економіки в умовах фінансової глобалізації.

Ключові слова: фінансова архітектура, національна економіка, фінансова система, фінансовий ринок, фінансова політика, розвиток, механізм, домінанти, фінансова глобалізація, фінансові ресурси.

АННОТАЦИЯ

Житар М.А. Финансовая архитектура экономики Украины: теоретико-методологические доминанты формирования и развития. – Квалификационный научный труд на правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени доктора экономических наук по специальностям 08.00.08 – деньги, финансы и кредит и 08.00.03 – экономика и управление национальным хозяйством. – Национальный университет «Черниговская политехника» МОН Украины. – Чернигов, 2021.

Диссертация посвящена решению важной научной проблемы – обоснование теоретико-методологических основ формирования финансовой архитектуры национальной экономики и научно-практических рекомендаций по обеспечению ее эффективного развития в условиях глобальных финансовых трансформаций. Исследование научной полемики относительно трактовки сущности финансовой архитектуры экономики обусловило предметный дискурс его изучения как: институциональной матрицы национальной финансовой системы с четко выстроенной конструкции упорядоченных составляющих компонентов; совокупности институтов, норм, правил, законов, договоренностей и тому подобное. Обоснована теоретическая конфигурация финансовой архитектуры экономики с учетом формализованной совокупности ее структурных компонентов с характеристикой взаимосвязей между ними.

Представлен авторский подход к формированию финансовой архитектуры экономики, который включает сущностные характеристики, факторы формирования и специфические свойства развития финансовой архитектуры национальной экономики. Определены методологические основы формирования и развития финансовой архитектуры национальной экономики, которые реализуются через принципы (самоорганизации; холизма; автохтонности; универсализма; интегративности; конвергентности; комплексности; диверсификации) и соответствующие им стратегические ориентиры (политические, социально-экономические, административные, правовые, организационные и территориально -отраслевые).

Предложен методический подход, который предполагает расчет индекса финансового развития на основе статистических показателей финансового сектора, финансовых институтов, финансовых рынков и стабильности финансовой архитектуры. Систематизированы позитивные и негативные аспекты влияния финансовой глобализации на формирование финансовой архитектуры. Выявлено наличие обратной связи между финансовой глобализацией и финансовой архитектурой, определяется появлением новых институтов, кроме контроля выполняют ряд отдельных соответствующих функций, в частности является центром информации для осуществления финансовых операций, центром их систематизации, способствует углублению финансовой глобализации и в то же время, способна тормозить ее в условиях финансовой нестабильности и определенности.

Для оценки результативности функционирования финансовой архитектуры экономики Украины предложен методический подход, предусматривающий

расчет соответствующего интегрального показателя. Доказано, что в современных условиях возникла объективная необходимость разработки научно обоснованных предложений по совершенствованию государственной политики формирования и развития финансовой архитектуры экономики Украины на основе определения мер и способов их применения: усиление механизмов контроля за крупными трансграничными финансовыми институтами; проведение мониторинга деятельности агентств кредитного рейтинга; повышения контроля за ликвидностью финансовых институтов и финансированием рисков; обеспечение повышения прозрачности и уменьшения системных рисков; содействие разработке стандартов расчета вознаграждения управленцам финансовых институтов, ориентированных на снижение склонности к риску и другие.

Обоснованно и разработана концепция регулирования развития финансовой архитектуры экономики Украины, которая базируется на синергетическом подходе и предполагает интеграцию трех составляющих развития, которые ориентированы на обеспечение саморазвития, самоорганизации и адаптации национальной финансовой архитектуры. Представлены научный подход к обоснованию стратегических доминант развития финансовой архитектуры экономики Украины. Обоснована важность и перспективность реализации совокупности задач в контексте повышения результативности финансовой политики.

Определены основные направления совершенствования механизма научно-методологического обеспечения адаптивности финансовой архитектуры экономики Украины в условиях финансового глобализации. Разработаны научно-методический инструментарий оценки уровня адаптивности финансовой архитектуры экономики в условиях финансовой глобализации на основе определенных направлений оценки: уровень адаптивности финансовой архитектуры исходя из возможностей банковского сектора (монетарная компонента, ресурсная компонента, стоящая компонента, макроэкономическая компонента) уровень адаптивности финансовой архитектуры исходя из возможностей небанковских финансовых учреждений.

Ключевые слова: финансовая архитектура, национальная экономика, финансовая система, финансовый рынок, финансовая политика, развитие, механизм, доминанты, финансовая глобализация, финансовые ресурсы.

ABSTRACT

Zhytar M.O. Financial architecture of the economy of Ukraine: theoretical and methodological dominants of formation and development. – Qualifying scientific work on the rights of the manuscript.

The thesis for the degree of doctor of economic sciences, specialty 08.00.08 – Money, Finance and Credit and 08.00.03 – economics and management of the national economy. – Chernihiv Polytechnic National University, Ministry of Education and Science of Ukraine. – Chernihiv, 2021.

The dissertation is devoted to the solution of an important scientific problem – substantiation of theoretical and methodological bases of formation of financial

architecture of national economy and scientific and practical recommendations on maintenance of its effective development in the conditions of global financial transformations. The essence of the financial architecture of the economy is its interpretation as an institutional matrix of the national financial system with a clearly constructed structure of ordered components; a set of institutions, norms, rules, laws, agreements, etc. The necessity of constructing a three-level configuration of the financial architecture of the economy taking into account the formalized set of its structural components with the characteristics of the relationships between them is substantiated.

The author's approach to the formation of the financial architecture of the economy is presented. The methodological principles of formation and development of the financial architecture of the national economy are determined, which are realized through the principles and the corresponding dominants. A methodological approach is proposed, which provides for the calculation of the financial development index based on statistical indicators of the financial sector, financial institutions, financial markets and the stability of the financial architecture. The concept of regulating the development of the financial architecture of the economy of Ukraine is substantiated and developed. The main directions of improving the mechanism of scientific and methodological support of the adaptability of the financial architecture of the Ukrainian economy to the conditions of financial globalization are identified. Scientific and methodological tools for assessing the level of adaptability of the financial architecture of the economy in the context of financial globalization have been developed.

Keywords: financial architecture, national economy, financial system, financial market, financial policy, development, mechanism, dominants, financial globalization, financial resources.